

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

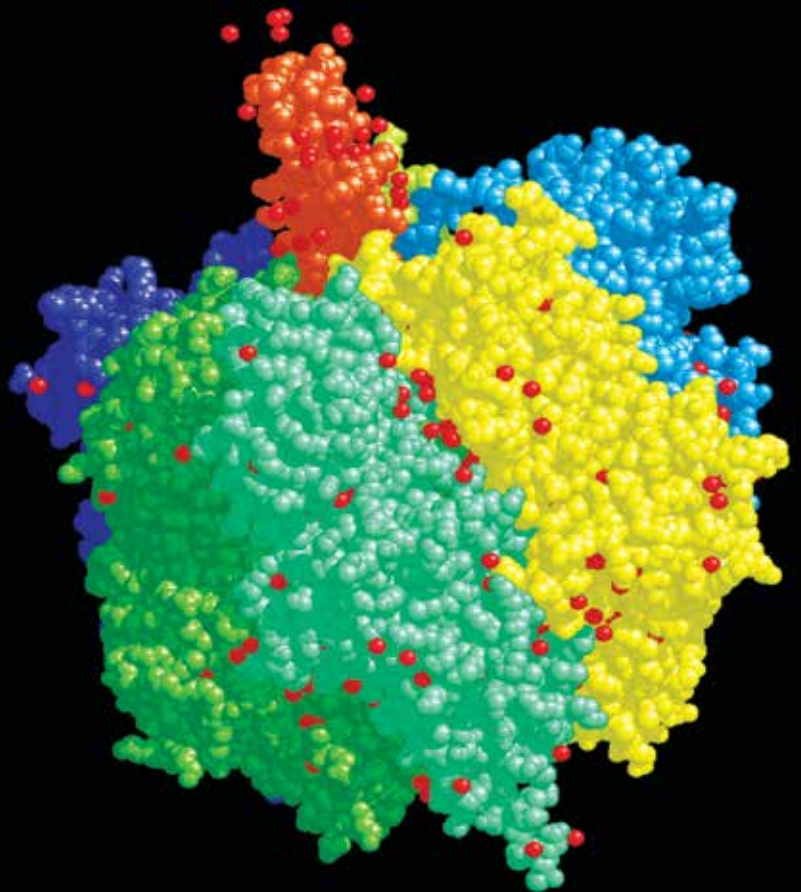
**Van dogmatisme
tot gezamenlijk
waarheidsonderzoek**

**Hoe bewijs je de
Theosofia?**

**De amorele,
immorele en morele
mens**

**Nanotechnologie,
een blik in de wereld
van de cel**

Niet mijn Islam

Afbeelding omslag:

Een model van een 'F-ATPase',
een molecuul die om zijn eigen
as draait, en op die manier
energierijke moleculen – de
ATP's – opbouwt.

Licht op ...

Van dogmatisme tot gezamenlijk waarheidsonderzoek

2

Een helder begrip van Religie is nog nooit zo belangrijk geweest als nu.

Herman C. Vermeulen

Hoe bewijs je de Theosofia?

H.P. Blavatsky en haar opvolgers

5

Je moet de Theosofia niet geloven. Hoe weet je dan dat de theosofische leringen waar zijn?

Barend Voorham en Herman C. Vermeulen

Ethiek

De amorele, immorele en morele mens

12

Vele mensen denken dat de mens een 'asociaal dier' is. Daarbij gaan ze vaak af op de indruk die alle nieuwsberichten achterlaten. Maar na wat dieper nadenken, blijkt er ook een heel andere kant aan het menselijk leven te zijn. Het ontbreekt de mens echter aan een logische filosofie om dat positievere mensbeeld te onderbouwen. Het gevolg is dat mensen amoreel leven, wat iets heel anders is dan immoreel.

Barend Voorham

Nanotechnologie, een blik in de wereld van de cel

Hoe kleiner het niveau hoe groter de vragen

15

De cel blijkt een wereld van nauwkeurig samenwerkende structuren die de wetenschappers alleen maar voor grotere vraagtekens zet omtrent het vraagstuk wat leven is. Wat zorgt ervoor dat alles zo geordend verloopt?

Bouke van den Noort

Niet mijn Islam

21

Vijf Moslims namen het initiatief de Facebookpagina *nietmijnislam* te lanceren. *Lucifer* sprak met een van hen.

Redactie

Katherine Tingley's oorspronkelijke boeken weer beschikbaar

26

In de afgelopen maanden is het Stichting I.S.I.S. gelukt alle boeken van een van de belangrijkste theosofische pioniers, Katherine Tingley, online aan te bieden. Over het grote belang hiervan gaat dit artikel.

Redactie

Uw vragen

29

» Broederschap en zusterschap

Activiteiten Agenda

31

» Lezingen in maart/april 2015

Licht op ...

Van dogmatisme tot gezamenlijk waarheidsonderzoek

Jammer genoeg is de huidige situatie in de wereld er een van strijd. Deze strijd lijkt zich te concentreren rond ideologische standpunten, maar is tegelijk verstrengeld met allerlei economische en politieke belangen. Recentelijk maakten we in Parijs een zeer gewelddadige uitbarsting van een ideologisch conflict mee. Deze leidde over de hele wereld tot een vloedgolf van emotionele reacties — een reactie die op zich heel begrijpelijk is.

Een goed en helder begrip van religie is nog nooit zo belangrijk geweest als nu. Religie is immers een wereldwijde bron van geweld; tegelijk heeft het met de meest belangrijke aspecten in ons leven te maken zoals: vrede, vrijheid, gelijke rechten, strafrecht enzovoort. Dat religie juist de bron is van conflicten, is eigenlijk heel vreemd als we beseffen wat het Latijnse woord religie betekent. Volgens de Romeinse denker Cicero kan dit woord worden afgeleid van re-ligo (weer verbinden) en van re-lego (steeds opnieuw lezen, steeds opnieuw kiezen, en dus de praktijk, de discipline). We kunnen deze basisgedachten interpreteren als: *Eenwording met de Bron waaruit alles voortkomt, door met onze edelste bewustzijnsaspecten een levenshouding te kiezen en die ten uitvoer te brengen, en dit alles als hoogste Wet of Plicht te beschouwen.*

De meeste wereldreligies komen voort uit dezelfde universele bron, die bekend staat onder verschillende namen zoals Theosofia (de wijsheid der goden of goddelijke wijsheid), Gupta-Vidyâ, en nog vele andere namen. Deze universele gedachten zijn in de meeste gevallen diep begraven geraakt onder allerlei tradities en interpretaties, waardoor de huidige wereldreligies heel verschillend lijken te zijn. Maar met enige moeite is hun gezamenlijke oorsprong nog steeds terug te vinden.

Verval van Religieus begrip

Kijken we naar hoe religie beleden wordt, dan zien we een vrij breed spectrum van orthodoxe tot extremistisch vormen. Deze vormen een vervalreeks die precies parallel loopt met hoe men zijn eigen religie ziet. Het is het verval van het abstracte *Een worden met de bron* — een bron die geen vorm heeft — tot de aanbidding van een persoonlijke god die ons voorschrijft wat we dagelijks moeten doen en laten. Is er dan nog sprake van *religie* in zijn ware betekenis? Nee, want om die eenwording te benaderen — een oneindige bron valt niet te bereiken — moet men een diepzinnige abstracte visie opbouwen die gelijktijdig ook een heel liberale is, gekenmerkt door tolerantie en begrip. Iedereen moet namelijk zelfstandig tot grotere eenwording komen, overeenkomstig zijn verheven motieven, hoe deze zich ook ontwikkeld hebben. Dat is ieders eigen verantwoordelijkheid en daarbij kan en mag geen dwang uitgeoefend worden.

Uit welke stappen bestaat deze vervalreeks, en waarom kunnen we zeggen dat het een vervalreeks is? In oorsprong is er de innerlijke visie, voor de zoeker naar de diepere betekenis van Religie. Dit wordt vaak de Esoterisch kant genoemd. Dan kijken we door de uiterlijke zaken heen en ontdekken de ware achtergrond, de abstracte zienswijze.

Dan komen de Orthodoxen. Zij willen hun religie in de meest oorspronkelijke vorm, zo klassiek mogelijk, uitoefenen. Daarbij laat het hen onbekommerd hoe anderen erover denken. Deze zienswijze uit zich vaak in wat vreemde leefregels, zoals speciale kleding of het afwijzen van het gebruik van moderne middelen.

Vervolgens komen de Fundamentalisten. Deze houden strikt en letterlijk vast aan bepaalde grondbeginselen, ze zijn meer op de regel van hun tradities gericht. Ze vormen een stroming die zich volgens een bepaalde lijn of traditie heeft ontwikkeld, en hebben de sterke drang om hun zienswijze aan anderen op te leggen — een zendingsdrang zoals wij die in de Middeleeuwen gekend hebben. De term fundamentalisme wordt nu “vaak ervaren als een vijandige en beledigende term, die op bekrompenheid, fanatisme, obscurantisme en sektarisme duidt” (Nederlandse wikipedia). En als laatste zijn er de Extremisten: zij die hun fundamentalistische visie met geweld opleggen aan anderen. Hun ideeën ontstaan vaak door een heel vernauwde visie op een probleem in de wereld: een schrijnende gebeurtenis of situatie waarin bepaalde groepen onrecht wordt aangedaan. Deze probleemsituaties zijn zeker misstanden waar vanuit mededogen iets aan gedaan moet worden. Maar daaraan ontleen de Extremisten de rechtvaardiging om met geweld en met inzet van eigen leven ten strijde te trekken.

Het zal duidelijk zijn dat de stappen in de bovenstaande reeks niet duidelijk te onderscheiden zijn, omdat ze in elkaar overlopen en in vele variaties voorkomen.

Deze hele reeks mogelijkheden om je religie te bekijken en vooral te beleven, heeft het element van toenemende beperking, van vernauwing in zich. Het laat ook duidelijk zien waarom religie de grootste bron van conflicten is in deze wereld. Wat is de oorzaak ervan? Een gebrek aan respect. Het enige wat we nodig hebben is respect: tolerantie voor elkaars visie en zienswijzen. Het woord respect is afgeleid van ‘re-spect’, opnieuw kijken, terugkijken. Het betekent dus nog eens (beter) kijken naar de ander. Het is het gevoel, de benadering, waarmee je laat merken dat je iemand aanvaardt als een waardig en waardevol mens. Respect kan nooit afgedwongen worden, want dan roep je door je macht, kracht of vermogens alleen angst, ontzag of gevoelens van minderwaardigheid op.

De twee lijnen in de Islam

Het is heel interessant om de ontwikkeling van de Islamitische religie te bekijken, in de eerste plaats omdat het een jonge religie is waarover nog veel historische informatie is terug te vinden. Ook heeft de westerse cultuur tijdens de islamitische bloeiperiode veel positieve invloeden ontvangen, zoals onze cijfers, onze eerste kennis van navigatie, astronomie, geneeskunde, algebra enzovoort, en omdat de Islam toen iedereen aanmoedigde om het Al te onderzoeken. Daarnaast kunnen we de diepgaande mystieke invloed van de Soefi's noemen, die een soort parallelcultuur binnen de Islam vormden.

Ik gebruik hier bewust het woord religie en geen godsdienst, omdat ook de Islam in zijn oorsprong geen ‘dienst is aan de goden’, maar omdat het erop gericht was om je leven bewust te verbinden met het Al, met Dat wat alles omvat. Naar het Al kan alleen worden gewezen: elke benaming of afbeelding is een beperking ervan en doet het tekort. Deze zelfde gedachten vinden we terug in het Taoïsme en de Joodse traditie, en ook in de Theosofie: de eerste grondstelling van de Theosofie omschrijft hetzelfde idee.

Het Arabische woord Islam betekent letterlijk ‘overgave of onderwerping aan het Al’, en wijst op het fundamentele, religieuze principe dat een aanhanger van de Islam (een Moslim) zijn leven richt naar het Al en de daarin heersende wetten. Dit principe treffen we ook in andere religies aan. We zijn ons ervan bewust dat in het bovenstaande voorschrift in plaats van ‘het Al’ meestal een oppergod wordt ingevuld. Maar die visie is juist ontstaan doordat men een persoonlijke beperking ging invoeren, dus door een verval van begrip. Nee, het Al is de achterliggende Eenheid, en het

gaat erom dat we de daaruit voortkomende consequenties blijven zien.

In de islamitische geschiedenis vinden we twee ontwikkelingslijnen. Het begon bij de verlichting van Mohammed en, min of meer parallel daaraan, van zijn neef Ali. Ali wordt gezien als de belangrijkste metgezel van Mohammed, en wordt ook wel de vader van het Soefisme genoemd. Mohammed sprak over Ali als: "Ik ben de Stad der Kennis, Ali is de poort ervan." Sprak Jezus niet dezelfde woorden: "Niemand komt tot de Vader dan door mij"? De Theosofia interpreteert deze woorden zo: de hoogste kennis (Âtman) kan alleen verkregen worden door het ontwikkelen van Inzicht, Wijsheid (Buddhi). Na de dood van Mohammed ontstaan er twee lijnen in de Islam: die van de kaliefen en die van Ali. Het is de lijn van voorschriften en regels tegenover die van wijsheid en inzicht. Heden ten dage onderscheiden deze twee lijnen zich niet of nauwelijks meer van elkaar, in hun gedrag en wijze van regeren. De Islam moet dus oppassen niet de lijn naar zijn diepere, esoterische oorsprong te verliezen: studie en dialoog is de enige weg om dat te voorkomen.

De uitweg

Bij de studie van de Esoterische kennis, in welke vorm of bewoordingen ook, moeten we ervoor oppassen om de inzichten die wij ontwikkelen en de conclusies die wij daaruit trekken niet op te leggen aan anderen. Iedereen moet de ruimte hebben om de regels die hij of zij aan zichzelf stelt, in zijn leven uit te drukken. De vraag die hier onmiddellijk uit volgt is: hoe kunnen we dan in een groep samenleven? Het antwoord is respect, respect voor elkaar. Want elke cultuur of gemeenschap (het woord zegt het al) ontwikkelt zijn eigen tradities, die als het goed is een consensus zijn van de wijsheid van de deelnemers in die cultuur.

Er is sprake van consensus wanneer de leden van een groep of gemeenschap overeenstemming hebben bereikt. Er wordt net zo lang gesproken over de geschilpunten totdat er een formule is gevonden die voor elke deelnemer aanvaardbaar is. Dit is natuurlijk een zeer idealistisch model, dat in de praktijk meestal wordt uitgevoerd door de meest wijze mensen van die groep. Dit principe zien we in vele culturen terug. Als we van de ene cultuur naar de andere verhuizen, moeten we ons ook realiseren dat we met andere samenlevingsafspraken te maken krijgen. Als we die niet willen, dan moeten we ook niet in die gemeenschap gaan leven.

We zien dat de wijsheid van een cultuur of gemeenschap tot verval komt als de kleine groep wijzen niet meer zo wijs is, en zij hun ideeën beginnen op te leggen. Dat kan leiden tot de meest vreemde en wrede regels. Men is dan de diepere betekenis of achtergrond ervan helemaal kwijt. De uitweg uit dit verval is onafhankelijk Waarheidsonderzoek. Door gezamenlijke studie en gesprekken kan de oorspronkelijke Universele lijn worden teruggevonden. Vandaar dat Stichting I.S.I.S. ook zeer blij is met initiatieven zoals de Facebookpagina 'nietmijnislam'. We verwijzen u graag naar het interview met een van de initiatiefnemers hiervan, Mostafa Hilali, verderop in dit nummer van *Lucifer*. In deze dialoog kan de kennis van andere tradities een goede hulp zijn. Kijkt u daarom vooral uit naar onze vernieuwde uitgave van het boek *Een andere kijk op de Islam*.

In de huidige, moeilijke wereldsituatie staan we dan ook volop achter de naam van onze stichting, omdat deze zo duidelijk het principe aangeeft: Stichting I.S.I.S. (de puntjes zijn erg belangrijk geworden) betekent immers *International Study-centre for Independent Search for Truth*, Internationaal Studiecentrum voor onafhankelijk Waarheidsonderzoek

Herman C. Vermeulen

Hoe bewijs je de Theosofia?

H.P. Blavatsky en haar opvolgers

Kerngedachten:

- » Bewijs is overtuiging voor het denken: voor hart, hoofd en gemoed.
- » Je kunt op drie manieren door iets overtuigd worden: door waarheidsbesef, vertrouwen en geloof.
- » Begin de Theosofia te bestuderen door de uitgangspunten te overdenken.
- » De Theosofia moet gestoeld worden op haar intrinsieke waarheid en niet op het gezag van degene die haar verkondigt.
- » Bij de poging de Theosofia te verspreiden legde H.P. Blavatsky in opdracht van de Meesters de hoeksteen. De Meesters bleven na haar dood het werk steunen.

Theosofie is geen religie. En ze is al helemaal geen geloof. In de geschriften van bijna alle theosofische leiders wordt nadrukkelijk en bij herhaling gezegd dat je zelf de Theosofia moet onderzoeken. Maar hoe doe je dat? Hoe weet je dat ze waar is? Als je niet blind moet varen op de theosofische leiders, welke functie vervullen zij dan?

Hoe weet je dat iets waar is? Als het bewezen is. Maar wat is bewijs? Bewijs wordt wel voorgesteld als een van buiten ons komende, absolute en doorslaggevende zekerheid van de juistheid van iets. Het is als een quizmaster die het antwoord op een quizvraag met goed of fout beoordeelt. En dat oordeel staat niet ter discussie.

De werkelijkheid is echter anders, want bewijs is altijd gerelateerd aan het individuele bewustzijn van de mens. Gottfried de Purucker, vierde Leider van de Theosophical Society (T.S.), omschrijft het als de overtuiging voor het denken.⁽¹⁾ Bewijs kan niemand je geven. Het is alleen door zelfonderzoek te verkrijgen.

Wanneer zijn we in ons denken overtuigd dat iets waar is? Er zijn drie belangrijke aspecten waarop die overtuiging gebaseerd kan zijn: *waarheidsbesef*, *vertrouwen* en *geloof*. Deze drie begrippen spelen een belangrijke rol om tot overtuiging te komen.

Waarheidsbesef – het hart

Als we over WAARHEID spreken, dan doelen we op de meest verheven en meest universele uitdrukking van ZIJN. Dat ZIJN is grenzenloos. Het kan door geen enkel wezen gekend worden, omdat een wezen, zelfs de meest verheven god, beperkt is en daarom de ultieme WAARHEID nooit volledig kan kennen. Zelfs een god kent slechts een deel ervan.

Bewustzijns groei betekent steeds meer van deze Universele Waarheid gewaar te worden. Datgene wat wij ervan ervaren hebben, is voor ons de ultieme overtuiging. Wij weten dan werkelijk hoe iets is, zijn overtuigd van de waarheid ervan. Omdat het Zijn grenzenloos is, is ons waarheidsbesef beperkt maar voortdurend aan groei onderhevig.

Voor het bewust worden van deze Waarheid moeten we onze hoogste denkaspecten tot werkzaamheid brengen. Die aspecten kunnen we het *hart* van ons wezen noemen. Ze vormen

het goddelijk-geestelijke aspect in ons, wat in het Sanskrit *Ātman* en *Buddhi* wordt genoemd. Het is dat deel in ons dat de eenheid en de verbanden gewaarwordt. Het is de basis van alle ethiek. Het is bovenpersoonlijk *per se*, dus nooit gebonden aan welke beperkte, persoonlijke mening dan ook.

Vertrouwen – het hoofd

Wanneer we in staat zijn een leer, een idee of een bewering te controleren of te toetsen aan door ons als waar ervaren ondervindingen, en we stellen vast dat die leer, die idee of bewering overeenkomt met die als waar ervaren ondervindingen, dan kunnen we *vertrouwen* in de waarheid ervan. Is hier dan eveneens sprake van overtuiging? In zekere zin wel, zij het dat die niet zo diep reikt als bij het Waarheidsbesef van het hart. We kunnen niet de gehele leer controleren, maar wel onderdelen of aspecten ervan. We kunnen de logica van die aspecten begrijpen en inzien dat de leer consistent is. Op basis daarvan vertrouwen we erop dat het overige van die leer eveneens waar is. We zijn nog niet bij machte het geheel te overzien of te controleren, maar wel onderdelen of aspecten ervan. We kunnen ons dus door eigen kracht overtuigen van facetten van een leer, die in zijn totaliteit ons begrip te boven gaat. Daardoor kunnen we toch tot een bepaalde mate van overtuiging komen. Die overtuiging is voor ons een alleszins redelijke hypothese geworden.

Bij deze zienswijze is het intellect sterk werkzaam, maar het is wel gericht op het geestelijke en goddelijke, dat daarom ook gedeeltelijk actief is. Het is de combinatie van deze drie bewustzijnsaspecten – *Ātman*, *Buddhi* en *Manas* – die in ons het vertrouwen doen opbouwen in de waarheid van een leer. En wanneer we de ideeën consequent en met doorzettingsvermogen toepassen en de juistheid ervan voortdurend blijkt, zal onze overtuiging in de Waarheid groeien.

Geloof – het gemoed

Kan overtuiging ook gebaseerd zijn op geloof? Geloof is de waarheid van iets aanvaarden op gezag van iemand anders. Je veronderstelt dat iemand zoveel kennis heeft, of zo wijs is, dat wat hij beweert ook waar is. Dat kan op alles van toepassing zijn. Er is religieus gezag. Er is de autoriteit van de ambtenarij. Ouders of leraren kunnen een bepaald gezag hebben, enzovoort.

Vanwege dit geloof kunnen mensen heel gelukkig zijn, want het ontnemt ze de eigen verantwoordelijkheid. Je laat het over aan de ander. Het is waar, zeg je, want die en

die hebben het bewezen of die en die zeggen het.

Natuurlijk is dit de meest passieve manier om met vraagstukken om te gaan. De lagere aspecten van het denken zijn hierbij actief en worden bevredigd, hetgeen een zekere mate van overtuiging kan geven.

De wetten van Newton: een voorbeeld

Laten we het bovenstaande toelichten aan de hand van een voorbeeld: de wetten van Newton.

Met Newton's ontdekking van drie mechanische wetmatigheden in de natuur begon een nieuwe fase in de wetenschap. Die wetten worden algemeen voor waar aangenomen. Ze worden op scholen en universiteiten onderwezen. Maar de vraag is: op basis waarvan nemen we aan dat deze natuurwetten waar zijn? Geloven we in of vertrouwen we op deze wetten?

Volgens deze door Newton geformuleerde wetten oefenen alle voorwerpen een aantrekking op elkaar uit. We kunnen dat duidelijk waarnemen: alle voorwerpen vallen naar de aarde. Iedereen ervaart deze zwaartekracht. Iedereen kan daarom begrijpen dat voorwerpen tot de aarde worden aangetrokken. De zwaartekrachtwet leert echter ook dat alle voorwerpen in dezelfde tijd eenzelfde afstand vallen. Dit laatste nu spreekt onze waarneming tegen. Immers, als je een veertje en een stuk lood van dezelfde hoogte laat vallen, komen ze niet gelijktijdig op aarde. Geloven we dan toch Newton, die beweert dat alle voorwerpen met eenzelfde versnelling vallen?

Bij nader onderzoek blijkt evenwel, dat de aërodynamische eigenschappen van de atmosfeer een sterk verstoringde invloed uitoefenen op het valgedrag van voorwerpen. Dit werd pas vele jaren na Newton in een zogenaamde valtoeren aangetoond. Waarschijnlijk hebben maar weinig lezers van *Lucifer* de proeven in een valtoeren herhaald. Ze hebben dus niet door eigen waarneming kunnen vaststellen dat Newton's wetten inderdaad juist zijn. Alleen degenen die dat wel gedaan hebben, hebben de waarheid ervan werkelijk ervaren.

De meeste mensen echter zullen alleen maar gezien hebben dat voorwerpen naar de aarde vallen. Dus als zij de wetten van Newton voor waar willen aannemen, dan moeten ze *vertrouwen* hebben in Newton en in andere onderzoekers die meer informatie over dit onderwerp verzameld hebben. Dat vertrouwen krijgen ze door zelfstandig na te denken over de informatie van de verschillende onderzoeken. Ze moeten actief zijn om het te kunnen begrijpen.

Andere mensen hebben misschien nooit over de zwaartekracht nagedacht. Zij *geloven* op gezag van wetenschap-

pers of leraren dat Newton het bij het rechte eind had. Ze gaan ervan uit dat hij en de natuurkundigen na hem zulke knappe koppen zijn, dat ze wel gelijk zullen hebben. Er bestaan dus drie soorten van overtuiging, ofwel, drie typen mensen. Zij die *geloven*, zij die *vertrouwen* hebben en zij die *weten*. Natuurlijk zijn er ook combinaties van die drie.

De boodschap van H.P. Blavatsky

Laten we nu eens kijken naar ons werkelijke onderwerp, de Theosofia. Deze 'Goddelijke Wijsheid' werd door H.P. Blavatsky aan het eind van de 19e eeuw gebracht en is later door anderen verder uitgedragen en uitgewerkt. Blavatsky heeft in haar vele geschriften laten zien wat die Theosofia inhoudt. Ze deed dat aan de hand van vele voorbeelden uit haar tijd. Sommige van de wetenschappelijke theorieën uit haar tijd zijn achterhaald. Maar die voorbeelden dienden er slechts toe de universele principes uit te leggen, die recentere ontdekkingen vaak beter illustreren. Het gaat dus om de leer, niet om de voorbeelden.

Een ander vraagstuk dat zich voordoet, is dat de Theosofia een enorm terrein aan leringen bevat. Er is geen onderwerp te bedenken, of de Theosofia heeft er een visie op. Soms zijn de leringen heel gedetailleerd en kunnen we door de bomen het bos niet meer zien.

Bij waarheidsvinding echter kun je beter niet bij de bijzonderheden beginnen, maar bij het grote geheel. Ofwel: wat zijn de uitgangspunten van de Theosofia?

Welnu, die zijn glashelder. Het zijn geen dogma's, nee, je moet ze opvatten als hypothesen of axioma's.⁽²⁾ De voornaamste uitgangspunten zijn: 1) grenzenloosheid; 2) cycliciteit; 3) progressieve evolutie en de volstreekte gelijkwaardigheid van alle levende wezens.

Ofwel: alle levende wezens zijn in hun kern grenzenloos. In een cyclisch proces verschijnen en verdwijnen ze om daarna weer te verschijnen. In de periode van verschijnen hebben ze de mogelijkheid meer van hun in potentie oneindige vermogens te ontwikkelen. Omdat alle wezens in het diepst van hun hart dat grenzenloze zijn, is er sprake van een volstreekte gelijkwaardigheid.

Als afgeleide van deze drie grondideeën kun je zeggen dat elk verschijnsel een manifestatie is van bewustzijn, van een achterliggende, meer etherische, vormende kracht of stof. Een verschijnsel is daarom als een schaduw: het komt en gaat, terwijl de kracht die de schaduw projecteert, blijft. Alle theosofische leringen, tot in de kleinste details, zijn op deze grondgedachten gebaseerd. Ze vloeien er logisch uit voort en kunnen er nooit mee in tegenspraak zijn.

Bewijs

Zijn deze theosofische grondideeën te bewijzen? Kun je jezelf overtuigen van de waarheid ervan?

Daarin moeten we realistisch zijn. De hoogste vorm van bewijs is de ervaring, het zelf kunnen herkennen en waarnemen, het directe waarheidsbesef. De meesten van ons zullen heel veel uit de Theosofia nog niet kunnen ervaren. Het grenzenloze Beginsel, dat *het* uitgangspunt is van het gehele theosofische stelsel, kan zelfs door goden niet ervaren worden. Immers, zodra enig wezen het grenzenloze *ervaart*, geeft het er uitdrukking aan en dan is er geen sprake meer van een ego, want een wezen, hoe wijs en groots ook, is altijd beperkt. Daarom is het grenzenloze per definitie door geen enkel wezen volstrekt te begrijpen, te omvatten.

De meeste mensen zullen ook reïncarnatie niet bewust kunnen beleven. Net zoals bij het inslapen verliezen we bij het sterven ons zelfbewustzijn en kunnen we van de processen van het sterven en geboren worden geen eerstehands kennis opdoen.

Op het gebied van 'vertrouwen' kunnen we echter wel degelijk tot een zekere mate van bewijs komen. Je beschouwt de theosofische uitgangspunten als hypothesen en toetst ze aan reeds als waar ervaren ondervindingen en aan alles wat je om je heen waarneemt. Je kijkt kritisch of de leringen consistent en logisch zijn, en antwoord geven op allerlei soorten vragen.

Zo kun je op basis van logica je een beeld vormen van het grenzenloze. Natuurlijk is dit beeld niet volmaakt. Hoe zou dat kunnen! Maar je begrijpt tenminste dat eindigheid in de natuur onlogisch is en strijdig met de waarnemingen van de wetenschappers. Wijzen de feiten omtrent het heelal en het atoom niet in de richting van oneindigheid? Je vertrouwt er daarom op dat het concept van grenzenloosheid juist is.

Ten aanzien van de wetmatigheid van reïncarnatie kun je evenzeer zeggen dat het een logische leer is. Overal in de Natuur zijn er cycli. Die cycliciteit vind je zowel in je eigen leven terug als in menselijke beschavingen. Bovendien worden tal van psychologische verschijnselen verklaard met het concept van cycliciteit.

Je kan ook in de Theosofia *geloven*. Dat doe je misschien omdat je partner zich Theosoof noemt, of omdat je sommige Theosofen zo aardig en vertrouwenwekkend vindt. Dit geloof is uiteraard de minst zekere vorm van overtuiging, want als je partner je in de steek laat, of als je je theosofische vrienden uit het oog verliest, dan is de basis van je overtuiging eveneens weg.

Geloof om geloof?

Werkelijk bewijs van een leer moet dus gevonden worden in het eigen bewustzijn. Het kan niet aangereikt worden door een ander, hoe wijs die ook moge zijn. Niettemin kan er een enorm vertrouwen bestaan in degene die de leer verkondigt. Dat is op zich zeker niet verkeerd. Dit lijkt er wellicht op alsof we langs de achterdeur toch bij het aannemen van een waarheid op het gezag van een ander zijn aangekomen. Spreken we onszelf tegen?

Nu is het zo dat we allen op basis van vertrouwen zaken aannemen. Weinig lezers zullen ooit een voet op de Noordpool hebben gezet. Toch zullen de meesten ervan uitgaan dat die wel bestaat. Ze hebben vertrouwen in de berichtgeving erover en nemen aan dat de foto's van deze ijsvlakten niet gemanipuleerd zijn.

Dit vertrouwen is echter nooit een blind geloof. Het is meer een op logica en ervaring aanvaarde erkenning van de juistheid van een visie van anderen, die je als bruikbare hypothese hanteert. De samenleving zou zonder dit vertrouwen niet kunnen bestaan. Immers, zonder vertrouwen in de elektromonteur die een stopcontact aanlegt, in de buschauffeur die je naar je werk brengt, de arts en de bakker zouden we niet samen kunnen wonen. Om dezelfde reden kun je vertrouwen stellen in spirituele leraren.

Wanneer dit vertrouwen meer met spirituele zaken te maken heeft, sprak men in het oude Griekenland van *Pistis*. Dat woord wordt vertaald met 'vertrouwen' of soms ook met 'geloof'. Het is echter een op de rede gebaseerd intuïtief weten. Het is geen blind geloof. Het is een innerlijke kennis, die vrij is van persoonlijke voorkeuren. Je ervaart het als vertrouwd, omdat het aansluit bij de eigen ervaringen en resoneert met de kern van je wezen.

'Pistis' kan ons zeker dienen als we waarheid zoeken. Zoals we al zeiden, is bewijs overtuiging van het eigen denken. Er is dus niet zozeer sprake van dat de waarheid van buitenaf moeten worden aangereikt, maar ze moet van binnenuit ontwikkeld worden. Beter nog: ze moet herkend of herinnerd worden. 'Pistis' is het vertrouwen in onszelf. We zijn in staat waarheid te vinden. We kunnen dat, omdat die waarheid *in* ons Zelf zit.

Plato heeft hierover geschreven. Elke kennis, elke waarheid, zo stelt deze Griekse filosoof, zit in de mens. Om dit te staven bouwt hij in *Phaedo* de volgende redenering op. Door het zien van een voorwerp – een lier bijvoorbeeld – kunnen we ons iets anders herinneren. Als iemand een roos ziet, dan kan dat het besef van schoonheid bij hem oproepen. Hoe kan dat? Welnu, het begrip 'schoonheid' – Plato spreekt van de idee van schoonheid – zit al in ons.

We merkten het echter niet op. Door die uiterlijke roos worden we eraan herinnerd.⁽³⁾ In feite is hier sprake van een bewustwordingsproces; je vertrouwen in iets wordt gesublimeerd naar waarheidsbesef. Je stijgt op van het 'hoofd' naar het 'hart'.

Zo werkt het ook met bepaalde leringen. De kennis zit al in ons. Door een mythe, een symbool, een redenering of een verhandeling worden we ons bewust van de waarheid in ons Zelf. We zijn een deel van het oneindige geheel en een beetje oneindig is evenzeer oneindig.

Vertrouwen in de Leraren

De moderne Theosofia is door de Theosophical Society (T.S.) weer aan de mensheid gebracht. Ze werd door H.P. Blavatsky, Henri Steel Olcott, W.Q. Judge en nog dertien anderen in 1875 te New York opgericht.

Zelf zeiden deze pioniers – of in ieder geval de drie genoemden – dat de *werkelijke* stichters de Meesters van Wijsheid en Mededogen waren. Over wie die Meesters precies zijn, hebben in de loop van de laatste 150 jaar de wildste speculaties de ronde gedaan. Slechts weinigen hebben ze ooit ontmoet, maar volgens Blavatsky zijn het mensen die qua vermogens, wijsheid en vooral mededogen de gemiddelde mens ver vooruit zijn.

Vanaf 1875 is er een stortvloed aan leringen geweest en hoewel ze vrijwel alle in vaak versluiserde taal zijn terug te vinden in de religieuze en filosofische geschriften van de oudheid, waren ze dusdanig vreemd, dat zelfs het enigszins begrijpen ervan door de moderne mens met de grootst mogelijke moeite gepaard ging.

Een studie maken van de beginjaren van de Theosophical Society kan heel inspirerend zijn. De moeilijkheden waarmee de pioniers hadden te kampen, waren gigantisch. Niet alleen kwamen er vijandige aanvallen van de buitenwereld: de wetenschap die de theosofische leringen 'achterhaald bijgeloof' vond; de christelijke kerk, die het niet kon verkroppen dat de T.S. zoveel achting had voor het Buddhisme en Hinduïsme; de spiritisten bij wie Blavatsky de verschijnselen niet ontkende, maar waar ze een heel andere verklaring voor had. De grootste strubbelingen kwamen echter door toedoen van ex-medewerkers die zich tegen de T.S., en vooral tegen de belangrijkste stichter, H.P. Blavatsky, keerden.

Dat de T.S. die strubbelingen heeft overleefd, is voor velen een bewijs dat ze inderdaad door de Meesters behoed werd. Uit die eerste jaren blijkt ook dat Blavatsky de schakel tussen de Meesters en de T.S. was. Natuurlijk waren er meer leden die een belangrijke bijdrage aan het werk heb-

ben geleverd. Henri Steel Olcott, de president-stichter, heeft zeker op organisatorisch gebied een heel belangrijke rol gespeeld. Maar waar het de leringen betrof, was H.P. Blavatsky de autoriteit. Dankzij haar konden anderen met de Meesters corresponderen. Ze werd wel de ‘occulte postbode’ genoemd. Als zij niet meer aanwezig was, kwijnde de invloed van de Meesters ook weg. Toen zij, door de omstandigheden gedwongen, het hoofdkwartier in India verliet, verdween daar ook de invloed van de Meesters.⁽⁴⁾ Hoewel haar werk na haar dood niet door alle Theosofen even grondig bestudeerd bleef worden, werd ze toch een ijkpunt. Zij was de toortsdrager. Maar zou haar werk ook het laatste woord zijn?

Intrinsieke waarde

Nu heeft Blavatsky in een artikel zelf gezegd dat je de gedachtebeelden van de Theosofia moet gronden op hun eigen intrinsieke waarden.⁽⁵⁾ Ze deed deze uitspraak in de context van het produceren van occulte verschijnselen, waarmee ze belangstelling voor de Theosofia probeerde te krijgen. Op een gegeven moment echter stopte ze daarmee. De verschijnselen nodigden namelijk niet uit tot een studie van de Theosofia, maar wekten slechts de sensatiezucht.

Deze uitspraak kun je echter veel breder opvatten: alle leringen, alle geschriften, van H.P. Blavatsky zowel als van andere theosofische schrijvers, moeten zichzelf bewijzen. Ze zijn niet waar omdat de auteur occulte verschijnselen kan verrichten of geïnspireerd is door een Meester. Bewijs is overtuiging van het denken. Dat krijg je door zelfstandig denken, niet door te geloven! Als je de leringen toetst aan je eigen reeds ervaren waarheden, en die toetsing bevestigt de leer, dan kun je *vertrouwen* in de waarheid ervan. Theosofia is per definitie niet dogmatisch. En hoe hogelijk wij H.P. Blavatsky ook waarderen en liefhebben, haar werk dient net zo kritisch benaderd te worden als welk ander geschrift. De Theosofia heeft in een mensenleven alleen betekenis als de waarheid ervan zelf begrepen wordt. Ofwel, een kritische houding en het voortdurend toetsen met je eigen innerlijke vermogens is een niet te onderschatten verantwoordelijkheid, want waarop baseren we anders onze overtuiging dat Blavatsky dé boodschapper was? Natuurlijk heeft H.P. Blavatsky ook niet de volledige en absolute waarheid gegeven. Zij wees de zoekers naar waarheid op de *grondstellingen* van de Theosofia, en gaf een fors aantal uitwerkingen ervan met betrekking tot mens en planeet, maar pretendeerde nooit ‘de Wijsheid der Goden’ compleet te geven — wat trouwens op zich al

onmogelijk zou zijn. Aan het eind van *De Geheime Leer* schrijft ze zelf dat haar ‘uiteenzettingen volstrekt niet volledig zijn’, en dat ze slechts ‘een bodem wilde voorbereden’.⁽⁶⁾ Deel III en IV van *De Geheime Leer* waren al gepland en het zou afhangen van de ontvangst van deel I en II of die ooit zouden worden gepubliceerd, hoewel ze *bijna* zijn voltooid.⁽⁷⁾ Ze zijn nooit verschenen.

Dus Blavatsky heeft niet zozeer het laatste woord maar het eerste gezegd, althans in deze nieuwe impuls van 1875 van de Loge van Wijsheid en Mededogen. De leringen die zij bracht kunnen verder uitgewerkt en uitgelegd worden. Ze zei dan ook dat in de 20e eeuw “mogelijk een beter geïnformeerde en veel geschiktere leerling door de Meesters van Wijsheid zal worden gezonden om afdoende en onweerlegbare bewijzen te leveren dat er een wetenschap bestaat die men *Gupta-Vidyā* noemt en dat, evenals de eens geheimzinnige bronnen van de Nijl, de bron van alle nu aan de wereld bekende religies en filosofieën gedurende vele eeuwen was vergeten en voor de mensen verloren, maar ten slotte is gevonden”.⁽⁸⁾

Theosofia na Blavatsky

We willen met dit alles geenszins de rol van H.P. Blavatsky bagatelliseren. Integendeel. Ze was degene die na vele eeuwen weer een tipje van de sluier oplichtte. Slechts iemand die iets afweet van het onderwijzen van de Theosofia, weet wat een enorme opdracht dit is. Zij was de schakel met de Meesters.

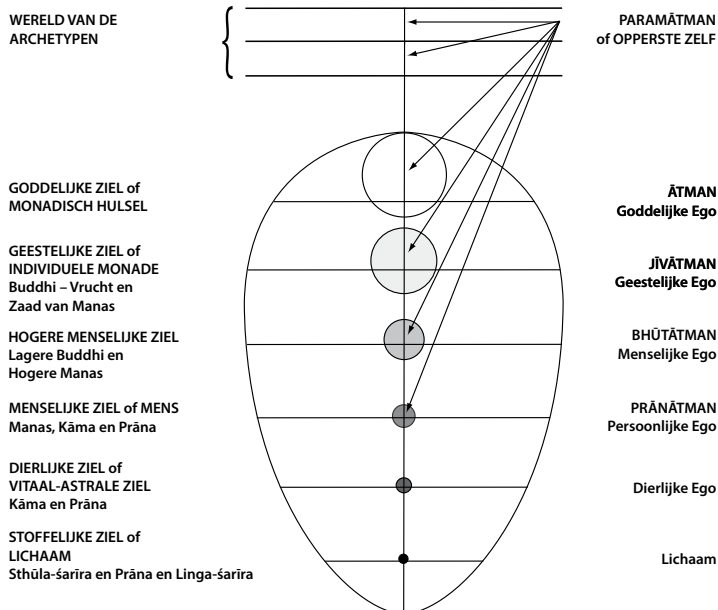
Als daarom na haar leringen worden verkondigd die in strijd zijn met wat Blavatsky bracht, dan moet je in alle nuchterheid het volgende vaststellen: óf Blavatsky en haar Leraren zagen het verkeerd en er is blijkbaar een andere leer die meer waarheid bevat; óf ze zagen het goed. In dat geval is wat in strijd is met Blavatsky niet waar.

Maar dit wil niet zeggen dat er na haar geen andere vertegenwoordigers van de Meesters zijn geweest, die Blavatsky’s geschriften konden verhelderden, de sluier ietsje verder konden oplichten en iets meer van de waarheid hebben laten zien. Voor hun boodschap geldt dezelfde benadering als voor die van Blavatsky. Komen hun geschriften overeen met de reeds als waar ervaren ideeën, dan kun je in redelijkheid erop vertrouwen dat hun leer klopt.

In feite kan elke denker, in een zeer intuïtieve, begripsvolle toestand, een diepere verklaring op het spoor komen. Als je ontkent dat dit mogelijk is, dan ben je feitelijk bezig Blavatsky tot een icoon te maken. Ze wordt op een voetstuk geplaatst. En daarmee doe je haar evenveel onrecht als wanneer je haar kleineert of negeert. In beide gevallen

THEOSOFISCHE INDELING VAN HET MENSELIJK BEWUSTZIJN

Atma	Geest
Buddhi	De geestelijke ziel
Manas — in zijn functies een tweevoudig beginsel	Denkvermogen, intelligentie; dat het hoger menselijk denkvermogen is; zijn licht of straling verbindt de Monade tijdens het leven met de sterfelijke mens
Kama rupa en hartstochten	De zetel van dierlijke begeerten
Linga-sharira	Astraallichaam
Prana	Leven of levensbeginsel
Rupa, of Sthula-sharira	Stoffelijk lichaam

De indelingen van het bewustzijn zoals die door H.P. Blavatsky en G. de Purucker zijn gegeven. Ze spreken elkaar niet tegen, maar het ei-schema verfijnt de indeling van Blavatsky. ^{(10) (11)}

leidt het tot degeneratie.

Die neiging de stichter van een spirituele beweging te vereren vind je bij vrijwel alle spirituele bewegingen. Het komt voort uit een oprechte maar vaak blinde devotie. Om een voorbeeld te geven: hoewel de Buddha met klem verkondigde dat de mens zijn eigen zaligheid moest bewerkstelligen, zijn er Buddhisten die tot Gautama bidden en hem om allerlei zaken vragen.

Zo zijn er mensen die een foto van Blavatsky in hun huis hebben hangen en bij elke belangrijke beslissing dit portret 'raadplegen'. Blavatsky zou hier zeker niet blij mee geweest zijn. En dit is een understatement! Hoe paradoxaal het ook klinkt, deze grote Leraar en belangrijkste stichter van de Theosophical Society is in dit geval eerder een handicap dan een steun voor het leven van een theosofisch leven. Een Theosoof namelijk moet vooral leren zelfstandig zijn beslissingen te nemen.

Werkelijk bewijs is toepassing

We zijn ervan overtuigd dat na Blavatsky er ook anderen door de Meesters geholpen en gesteund zijn. Er zijn brieven van de Meesters bekend die na de dood van Blavatsky geschreven zijn. Annie Besant van de T.S. Adyar kreeg in 1900, negen jaar na het heengaan van Blavatsky, nog een brief van een Meester.⁽⁹⁾ Ook W.Q. Judge ontving na de dood van Blavatsky brieven van de Meesters, hetgeen

trouwens aanleiding gaf tot veel strubbelingen, omdat niet iedereen hem geloofde. Katherine Tingley en Gottfried de Purucker stonden ook, naar eigen zeggen, jaren na het heengaan van Blavatsky in contact met de Mahātma's. Het zou ook onlogisch zijn als de Meesters hun handen van de T.S. zouden aftrekken. Een 'doorsnee' mens zelfs zal niet halverwege zijn missie er de brui aan geven. Laat staan dat deze grootse wijzen dat doen.

Daarom zijn we er ook van overtuigd dat na Blavatsky andere vergevorderde leerlingen de Theosofia verder hebben uitgelegd en uitgewerkt.

Is er een toetssteen om die boodschappers op hun waarde te schatten? Zeker. Allereerst moeten zij zelf in hun leven uitdrukking hebben gegeven aan de leer die ze verkondigden. Verder herken je een boom aan zijn vruchten. Wat heeft hun werk aan inzicht opgeleverd? In hoeverre hebben ze bijgedragen aan het gestalte geven aan de praktische broederschap? Ten slotte mag de leer die zij geven, niet in strijd zijn met die van Blavatsky, en dan bedoelen we niet haar woorden (die slechts hulpmiddelen zijn) maar het geïntegreerde geheel aan leringen. Dat wil niet zeggen dat ze die niet mogen uitwerken. Dat laatste is niet meer dan logisch. Als je Blavatsky's eerste grote werk *Isis Ontsluierd* vergelijkt met *De Geheime Leer*, dan spreekt dat laatste boek het eerste niet tegen, maar het vult het wel op tal van punten aan.

Als Gottfried de Purucker zijn befaamde ei-schema presenteert,⁽¹⁰⁾ dan spreekt dat zeker niet de door Blavatsky gegeven zevenvoudige verdeling van het menselijke bewustzijn tegen.⁽¹¹⁾ Hij gaat wel een stapje dieper en als je dat ei-schema goed begrijpt, zie je ook pas beter wat Blavatsky bedoelde. Lees bijvoorbeeld stanza 7 van *De Geheime Leer* deel I, met Blavatsky's commentaar hierop, en dan vooral vers 1 met de verklaring uit het Egyptisch Dodenboek.⁽¹²⁾ Combineer dat met het ei-schema en je ziet waarop Blavatsky doelde.

Zelfs wij, redacteuren van de huidige *Lucifer*, hebben dit ei-schema enigszins uitgewerkt, op basis van een inspirerend citaat van H.P. Blavatsky,⁽¹³⁾ door in elke ego een octaaf van een piano te tekenen: een bescheiden poging de leer nog ietsje helderder te maken.

Kortom, als de Theosofia werkelijk voor je bewezen is, pas je haar toe. Want door haar toe te passen, laat je zien dat je de Theosofia begrepen hebt. Dan heb je de leer verteerd en kan nieuw spiritueel voedsel aangeboden worden.

Referenties

---

1. G. de Purucker, 'How can you Prove Reincarnation', *Wind of the Spirit*, Point Loma Publications Inc., p. 245.
2. Zie hiervoor ook: Herman C. Vermeulen, 'H.P. Blavatsky's boodschap aan de wereld'. Artikel in *Lucifer*, jaargang 36, december 2014, nummer 6, blz. 98-99.
3. Plato, *Phaedo*, 72e -77a (universele Plato-paginering).
4. Zie: 'Why I do not return to India'. *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1990, deel 12, blz. 157.
5. H.P. Blavatsky, 'What of Phenomena', *H.P. Blavatsky Collected Writings*. 15 delen, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1990, deel 9, blz. 46-50. Er is een Nederlandse vertaling van dit artikel verschenen in *Lucifer*, jaargang 8, nummer 34, oktober 1986, blz. 136-38. H.P. Blavatsky is hier altijd zeer duidelijk over geweest, onder andere in *De Geheime Leer*, Theosophical University Press Agency, Den Haag 1988, deel 1, blz. X, waar ze zegt dat *De Geheime Leer* er aanspraak op maakt te worden "overwogen, niet op grond van enig beroep op dogmatisch gezag, maar omdat het zich nauw aan de Natuur houdt en de wetten van gelijkvormigheid en analogie volgt"; en: *De Geheime Leer*, deel I, blz. 50, waar ze stelt dat "wanneer de lezer eenmaal een duidelijk begrip heeft gekregen [van de drie grondstellingen] en beseft dat zij licht werpen op ieder levensprobleem, zullen ze voor hem geen verdere rechtvaardiging nodig hebben, omdat de waarheid ervan voor hem even vanzelfsprekend is als de zon aan de hemel".
6. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1988, deel 2, blz. 906 (Eng. ed.: blz. 797).
7. Idem, blz. 907 (Eng. ed.: blz. 798).
8. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1988, deel 1, blz. 22 (Orig. Eng. ed.: blz. xxxviii).
9. <http://www.katinkahesselink.net/lastkh.htm>.
10. G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1994, blz. 225 en 273.
11. Zie: H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*. Uitgave Couvreur, hoofdstuk 6, paragraaf 5, blz. 72.
12. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. 2 delen, Theosophical University Press, Pasadena 1988, deel 1, blz. 241-250 (Eng. ed.: p. 213-222).
13. H.P. Blavatsky, 'Psychic and Noetic Action'. Artikel in: *H.P. Blavatsky Collected Writings*, The Theosophical Publishing House, Wheaton 1990, deel 12, blz. 368-369. Er is een vertaling van dit artikel verschenen in *Lucifer*, jaargang 2, februari april 1985, resp. blz. nrs. 56-63 en 84-90.

Ethiek

De amorele, immorele en morele mens

Een filosofieleraar op een middelbare school hield zijn leerlingen bij een les over ethiek de volgende stelling voor: de mens is een asociaal dier. Wie is het daarmee eens? Op één na stak iedereen zijn vinger op.

“Leg eens uit”, vroeg de leraar zijn leerlingen.

“Kijk maar eens naar het nieuws”, zei een jongen. “Onthoofdingen, oorlogen, martelpraktijken, criminaliteit.”

“Iedereen weet dat de opwarming van de aarde het ons straks onmogelijk maakt te leven,” vulde een meisje aan, “maar wie rijdt één kilometer minder in zijn auto? Wie eet één onsje minder vlees?”

“Dan de politiek”, merkte een ander meisje op. “Iedereen bekvecht met elkaar. Er is niet echt bereidheid om samen te werken.”

“En waarom vind jij dat het niet waar is?”, vroeg de leraar aan de enige leerling die haar vinger niet had opgestoken.

“Ten eerste omdat ik kan denken en dus geen dier ben. Verder omdat in onze klas alle kinderen elkaar helpen. We zijn allen geïnteresseerd in elkaar. Ik moet soms mijn telefoon uitzetten, omdat op de *groepsapp* er altijd wel iemand is die iets wil zeggen. Als iemand in de problemen zit, wordt hij getroost. We lenen boeken, kle-

ren, zelfs fietsen van elkaar, schrijven elkaars huiswerk over. De meesten van ons hebben liefhebbende ouders. We houden allemaal rekening met elkaar.”

“Dat is wel zo”, opperde een stille jongen. “Want als je een asociaal dier zou zijn, kon je nooit meeleven met anderen en volgens mij doet iedereen dat wel eens. Ik ben het er eigenlijk toch niet mee eens.”

De helft van de klas mompelde instemmend.

Positief en negatief mensbeeld

Als we aannemen dat deze klas een goede representatie is van de bevolking, dan kunnen we twee dingen concluderen met betrekking tot de huidige mensheid. Ten eerste heerst het idee dat het allemaal slecht is, dat de mens geneigd is tot het kwaad en dat het nooit beter wordt, want ‘de mens is een asociaal dier’. Maar vervolgens, na wat dieper nadenken, blijkt dat we in de mensheid toch een aantal positieve krachten kunnen ont-

Kerngedachten:

» In onze cultuur heerst de op geen enkel feit gebaseerde gedachte dat de mens asociaal is.

» Het ontbreekt de mens aan een filosofie waarmee hij zijn intuïtief besef van goed en kwaad kan onderbouwen: daarom is hij veeleer *amoreel* dan *immoreel*.

» Door een toenemend besef van eenheid handel je ethisch en vanuit eigen inzicht.

dekken, waaruit blijkt dat het toch wel meevalt. Zoiets dergelijks zie je ook als aan mensen gevraagd wordt hoe het met de wereld en hoe het met hen individueel gaat. “Met de wereld gaat het slecht,” zegt men dan, “maar met mijzelf gaat het best wel goed.”

Niettemin is het zo dat het gedachtebeeld van een boze wereld en egoïstische mens voor een groot deel het handelen bepaalt. Tegen beter – dieper! – weten in beschouwt de mens wat hij op het nieuws krijgt voorgeschoteld als ‘de norm’. Dat is natuurlijk vreemd, want als het de norm zou zijn, was het geen nieuws. Als iedereen zou stelen, moorden en oorlog voeren, dan was het geen nieuws en kwam het niet op het journaal. Het ontbreekt de mens echter aan een logische filosofie waarmee hij dat positievere mensbeeld kan onderbouwen. Het gevolg is een vaak bitter cynisme.

Immoreel en amoreel

Uit het bovenstaande kun je concluderen dat de huidige mens niet zozeer immoreel maar amoreel is. Immoreel wil zeggen dat hij bewust de wetten van de ethiek overtreedt. Dan is hij zo gefocust op zichzelf, dat hij ook ten koste van anderen zijn eigen doelen wil bereiken. De immorele mens gaat over lijken. Hij vindt het zelfs, in de wreedste gevallen, fijn als anderen lijden. Gelukkig zijn er maar heel weinig immorele mensen.

Amoreel is wat anders. Dat houdt in dat de mens geen ethiek heeft. Hij begrijpt niet waar zijn besef van goed en kwaad vandaan komt. Hij heeft geen levensfilosofie die hem door het leven leidt. Hij is niet zozeer geneigd tot het kwaad, maar omdat hij geen ethisch toetsingskader heeft of dat althans niet serieus neemt, kan hij de diepere, instinctieve ethische wetmatigheden in zichzelf niet verklaren en hij negeert ze daarom.

Natuurlijk weet vrijwel elk mens dat je aan het grote geheel moet denken, dat je rekening moet houden met anderen. Dat ethisch besef, de inspraak van het geweten, is voor een groot deel ingeboren. We houden ons er echter niet aan, omdat we de logica en de achtergrond ervan niet begrijpen.

De amorele mens is zeer creatief in het vinden van drogredenen om zijn ethisch besef te negeren. Denk aan opmerkingen in de trant van: ‘als ik niet voor mezelf zorg, doet niemand het’. Dat wordt nog versterkt door de vermeende gedachte dat je slechts één leven hebt, ‘waarin je het moet maken’. Je moet genieten, zo heet het. Daarom kun je beter de vervelende klusjes, als het even kan, op een ander afschuiven. Probeer zelf zo veel mogelijk van

de aardse welvaart te pakken en neem het daarbij niet al te nauw met ethische richtlijnen. Immers, waarom zou je roomser zijn dan de paus. Je bent ook maar een mens. Al dit soort uitspraken zijn uitvluchten en rechtvaardigingen voor gedrag waarvan de mens zelf ook weet dat het verkeerd is. Hij verschuilt zich achter anderen, de vermeende beschaving waarin iedereen zelfzuchtig is, om zijn gedrag voor zichzelf goed te praten.

Hoewel dit soort uitspraken de lafheid en onstandvastigheid van de amorele mens duidelijk aantoonde, geeft het ook hoop. Er blijkt namelijk uit dat de mens in zijn hart *weet* dat ander gedrag, een andere mentaliteit, de norm zou moeten zijn.

Verkeerde kijk op het leven

Het is met andere woorden een verkeerde kijk op het leven en de dood waardoor de mens in zijn amoraliteit wordt gesterkt. Het is geen immoraliteit. Het is geen slechtheid. Het is onwetendheid omtrent het leven en de dood.

Die opvatting is in de loop der eeuwen tot stand gekomen. Allereerst was er de idee van het plaatsvervangend lijden. De gedachte dat God door genade ons de zaligheid geeft. Waarom zou je je goed gedragen als je geluk in het hiernamaals alleen afhangt van de welwillendheid van God, die de kerk je kan verschaffen of die je door gebed kan afsmecken? Calvijn deed hier nog een schepje bovenop door te beweren dat de mens alleen geneigd is tot het kwaad en dat hij alleen door genade gered kan worden. Bovendien is al voor de geboorte bepaald of dat het geval zou zijn of dat hij eeuwig verdoemd is.

De reactie hierop was het materialisme met als dieptepunt het sociaal darwinisme. Het werd voorgesteld alsof alleen de sterksten konden overleven. Zelfzucht werd een deugd. De moderne mens verschilt, zo is de gedachte, nauwelijks van zijn met knotsen zwaaiende voorvader die voortdurend zijn naasten een kopje kleiner wilde maken. Het is ‘ik of de ander’. Deze gedachte wordt door geen enkel feit gestaafd.

Ten eerste weten we niet hoe onze voorvaderen in de prehistorie leefden. Daar hebben we, op een paar botten en scherven van potten na, geen enkele aanwijzing voor. Maar zelfs als hij een barbaar zou zijn geweest, dan is uit hem iets heel anders gegroeid. We kunnen namelijk ook beschavingen aanwijzen waarin mensen in vrede en harmonie met elkaar samenleefden, zoals ten tijde van de buddhistische koning Aśoka, toen de mensen niet eens een slot op hun deur hadden omdat diefstal niet bestond. Veel beschavingen hebben perioden van relatieve har-

monie gekend, waarin de cultuur, religie en wetenschap bloeiden — en er vaak ook welvaart heerste.

Ethiek: gestoeld op universele wetmatigheden

Wat daarom nodig is, is een levensfilosofie die de mens ethische richtlijnen geeft, zonder daarbij te vervallen tot onlogische en niet uitgelegde geboden en verboden. Het gaat niet om de regels maar om de visie. Die moet allesomvattend zijn. De vraagstukken van rechtvaardigheid, leven en dood, de zin van het leven moeten erin vervat zijn. De Theosofia, met haar drie Grondstellingen en zeven Juwelen van Wijsheid,⁽¹⁾ levert bij uitstek deze filosofie.

Volgens onze theosofische wijsbegeerte is de ethiek niet iets wat slechts aan het menselijk denken is ontsproten, niet louter een formulering van conventionele regels voor menselijk gedrag. Nee, ze is gebaseerd op de structuur en de aard van het Universum zelf. Het Hart van het Universum is Wijsheid-Liefde, en deze twee zijn wezenlijk ethisch, omdat noch wijsheid, noch liefde, zonder ethiek kan bestaan, zomin als ethiek zonder liefde of wijsheid kan bestaan.⁽²⁾

De centrale gedachte is dat er een essentiële eenheid is, die de basis is van alle levensuitingen. Hetzelfde Leven stroomt daarom door alle mensen, dieren, planten, atomen en goden. Ware ethiek is een menselijke vertaling van dit uitgangspunt. Alle wetmatigheden in de Natuur, zoals reïncarnatie en karma, zijn nooit te begrijpen zonder deze achterliggende Eenheid. De wetten van een land zijn op zijn best een menselijke uitdrukking van deze Universele Wetmatigheden, universele *gewoontepatronen*. Maar het is een povere ethische instelling als je je alleen maar aan de wetten van het land houdt uit angst zelf in de problemen te komen. Er zijn genoeg mensen die tegen de *geest* van de wet ingaan en voortdurend de spreekwoordelijke mazen in de wet proberen te vinden. Daarmee verrichten ze evenzeer onethische handelingen, want een onethische handeling is die welke tegen het algemeen belang indruist. Naarmate je een dieper inzicht krijgt in de achterliggende eenheid en de universele wetmatigheden wordt je ethisch besef groter. Je ontdekt dat de belangen van je medemens niet wezenlijk verschillen van die van jou. De mate van ethisch besef verschilt dus per individu en is afhankelijk van het spirituele ontwikkelingspeil. Maar iedereen heeft een ethisch besef. Iedereen kan voor zichzelf een

beeld opbouwen van hoe de ideale wereld eruitziet en hoe een ethisch mens handelt. Ieder van ons beseft iets van de eenheid. Het meisje in de klas van de middelbare school dat wist dat de mens geen asociaal dier was, had er een glimp van opgevangen. En als een kaars die andere kaarsen aansteekt, had ze iets van dit besef bij haar klasgenoten gewekt.

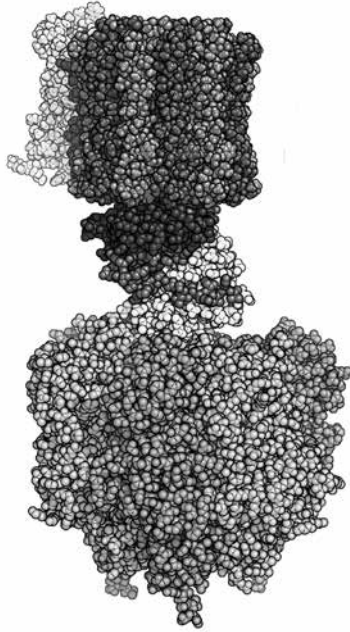
Kennis van de eenheid van het leven wordt helaas vaak weggedrukt door de heersende opinie dat het toch nooit wat met de wereld wordt, wat een onwetende mensheid voor zoete koek slikt.

Als het echter waar is dat er eenheid in het leven is en dat ieder mens in de meest letterlijke zin in zijn hogere natuur een broeder van zijn medemens is – voortgekomen uit dezelfde Bron – dan zal deze eenheidsgedachte eens gemeengoed zijn, want de Waarheid zegeviert altijd. Het is dan ook onze heilige taak dit alternatieve geluid te laten horen.

Referenties

1. G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1993, blz. 126-127 (lemma 'Ethiek').
2. De redactie heeft in 2010 een themanummer, over de drie Grondstellingen en de zeven Juwelen van Wijsheid samengesteld, (*Lucifer*, jaargang 32, juni 2010, nummer 3, 68-104).

Draaiend 'celmotortje' op nanoschaal.

Nanotechnologie, een blik in de wereld van de cel

Hoe kleiner het niveau hoe groter de vragen

Op de vraag 'wat is leven?' moet de wetenschappelijke wereld nog het antwoord schuldig blijven. Er is wel een bepaalde eensgezindheid over de *kenmerken* van leven, maar *wat* het is blijft nog een mysterie. De cel – als kleinste eenheid die aan deze wetenschappelijke kenmerken voldoet – wordt in het algemeen als basis van leven beschouwd, onderaan de ladder. Al het leven is cellulair, zo wordt nu gesteld. Tegelijk beseffen de wetenschappers dat deze 'aller-primitiefste vorm van leven' al onmetelijk precies en geordend werkt, ver voorbij wat we nu zelf zouden kunnen maken.

Met de huidige technische mogelijkheden zijn we in staat om leven tot in het kleinste detail te bestuderen. De zogenaamde nanotechnologie maakt het mogelijk om processen in de cel zelfs tot op moleculair niveau te volgen. Er gaat een nieuwe wereld open, waarin vermeende scheidslijnen van leven en 'levenloos' vervagen. Hoe dieper we in de cel kunnen kijken, hoe complexer de processen blijken te zijn.

Wat is leven?

Wat is leven? Een vraag die zo fundamenteel is dat hij tijdens de eerste biologieles op school het lesuur vult. Er wordt hierbij dan onderscheid gemaakt tussen leven en dood en vervolgens tussen dood en levenloos. Dood is iets wat geleefd heeft, maar dat nu niet meer doet en levenloos iets wat nooit geleefd heeft. Of iets levend is (geweest) wordt gedefinieerd aan de hand van een aantal kenmerken (ademen, voeden, uitscheiden, bewegen, groeien, waarnemen en voortplanten). Maar op de vraag wat leven precies is, krijgen we in de bio-

logieboeken geen verder antwoord dan 'een eigenschap van organismen'. Het probleem zit hem volgens ons hierbij in het onderscheid dat gemaakt wordt tussen levend en levenloos, een zelfbedachte grens die het antwoord op de vraag wat leven werkelijk is bemoeilijkt, al zien we dat deze grens steeds verder opschuift. Laten we de huidige definitie van leven bekijken zoals deze nu op Wikipedia wordt gegeven:

Leven is een open fysico-chemisch systeem dat door middel van uitwisseling van energie en materie

Kerngedachten:

» Het almaar verder inzoomen in de materie leidt niet tot het antwoord op wat leven is. Hoe kleiner de schaal is waarop wetenschappers waarnemen, hoe complexer de zaken juist lijken te worden.

» De door de natuurwetenschappen geïntroduceerde scheidslijn tussen levend en levenloos is illusoir, omdat alles leven is.

» De cel is een hiërarchie van leven, waarbinnen talloze bewustzijnen doelgericht hun specifieke taak volbrengen.

met de omgeving en door een inwendig metabolisme in staat is om zich in stand te houden, te groeien, zich voort te planten en zich aan te passen aan veranderingen in de omgeving, zowel op korte (fysiologische en morfologische adaptatie) als op lange termijn (evolutie).

Met deze definitie stuiten we meteen op het probleem van de illusoire scheidslijn tussen levend en levenloos. Er wordt gesproken over een fysico-chemisch *systeem* (fysico-chemisch betekent met betrekking tot de natuurkundige aspecten van scheikunde) dat door middel van uitwisseling met de omgeving *levend* genoemd kan worden. Ergens moet in deze omschrijving een chemische uitwisseling van ‘levenloze’ materie plotseling tot leven leiden. Ergens moet een formatie van ‘levenloze’ moleculen tot ‘levenloze’ eiwitten in een complexe samenwerking leiden tot een *levende* cel die in staat is zichzelf in stand te houden. Waar in dit proces leven ontstaat weet men niet, laat staan wat de formatie van de moleculen tot stand doet komen. De cel wordt als de basis van leven gezien, maar net zomin als dat bakstenen een huis definiëren, definiëren cellen leven.

De illusoire scheidslijn tussen levend en ‘levenloos’

De ontdekking van virussen bracht een eerste verschuiving teweeg van de grenslijn levend — levenloos. Een virus is geen cel, maar slechts een pakketje DNA in een ‘envelop’, zonder alle complexe structuren die een cel heeft om te kunnen functioneren. Het kan niet zelfstandig overleven en heeft een gastheer — een cel — nodig om zich voort te planten. Eenmaal binnengedrongen in de cel, ‘kaapt’ het virus bepaalde mechanismen van de cel waardoor het zich kan vermenigvuldigen en voortbestaan, waarmee het aan het belangrijkste wetenschappelijke kenmerk van leven voldoet.

Een stap verder weer dan virussen is de ontdekking van het zogenaamde prion. Een prion is geen cel of virus, maar een nog kleiner deeltje dat slechts uit enkele eiwitmoleculen bestaat. Het is een bepaald type eiwit dat door een afwijkende vorm tot ziekte leidt zoals de gekkekoelziekte BSE. Een prion heeft de eigenschap om bij contact met een bepaald type eiwit, dit gezonde eiwit om te zetten in zijn eigen afwijkende vorm, waardoor het eveneens in staat is zich te vermenigvuldigen en dus voort te bestaan. Waar kunnen we dan de grens trekken tussen levend en levenloos? Volgens de Theosofia nergens, omdat *alles* leven is. Beweging, zoals we eerder zeiden, is één van de

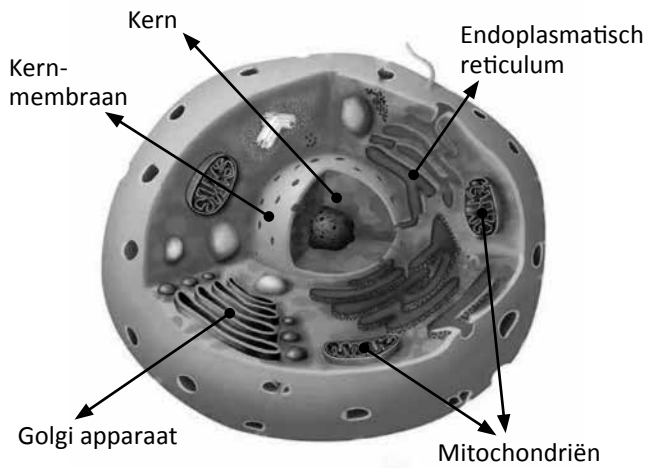
wetenschappelijke kenmerken van leven. Ook in de Oude Wijsheid is beweging terug te vinden als sleutelwoord in de definitie van leven, maar dan wel *zelf* beweging, niet als eigenschap of uiterlijk kenmerk, maar een *innerlijk vermogen tot*. Het vermogen om in beweging te kunnen komen. Plato beschrijft dit als volgt: ‘leven is het vermogen om te ageren, te handelen en te reageren op handelingen van andere wezens; leven is *zelf* beweging’.⁽¹⁾ Houd dit laatste goed in gedachte wanneer we later de recente bevindingen van wat er in de cel plaatsvindt bespreken. Dit vermogen om in beweging te kunnen komen, deze kracht, is de oorzaak van al het zichtbare en onzichtbare om ons heen en in ons. Alle verschijningsvormen die we kunnen waarnemen hebben een achterliggende kracht die deze vorm tot stand doet komen, het is de ‘neerslag’ van die kracht op dit fysieke gebied. Alles wat we op het fysieke gebied waarnemen is dus een uitdrukking van leven en wanneer dit nog in een zeer primitieve vorm is, noemen we het materie.

Een ander woord dat we ook wel voor leven gebruiken is bewustzijn. In het laatste symposiumverslag ‘Hoe ons bewustzijn ons brein verandert’ wordt uitgebreid ingegaan op het begrip bewustzijn.⁽²⁾

De cel *uiterlijk*, een samenspel van processen

We zullen kort de opbouw van de fysieke cel bespreken om vervolgens aan te haken met de ontdekkingen die met behulp van de nanotechnologie zijn gedaan.

De cel is aan de buitenkant omgeven met het celmembraan, de ‘huid’ van de cel, een twee moleculen dik membraan dat selectief die voedingsstoffen doorlaat die de cel nodig heeft. Binnen dit membraan heeft de cel net als wij verschillende ‘organen’ die organellen worden genoemd. Om te beginnen heeft de cel een kern, die omgeven is door een eigen membraan en waarbinnen het DNA is opgeslagen. DNA bevat de codering (bouwtekening) voor alle bouwstenen die de cel nodig heeft. Het omzetten van deze codering gebeurt in de *ribosomen* waarna de geproduceerde bouwstenen verpakt worden in het *Golgi-apparaat* om vervolgens vervoerd te worden via het *endoplasmatisch reticulum*, zodat ze op de juiste plaats in of buiten de cel terechtkomen. De organellen die voor de energievoorziening zorgen zijn de *mitochondriën*, hierin worden beschikbare suikers omgezet in brandstof. Bedenk echter steeds dat we het over *uiterlijke* vormen hebben die dus alle een uitdrukking zijn van het bewustzijn dat erachter werkzaam is.

De verschillende organen van een cel. Zie voor uitleg, de tekst.

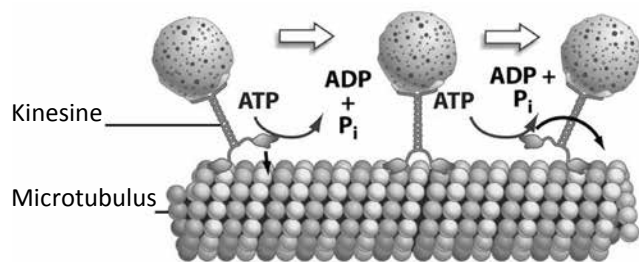
Dat de verschillende organellen in de cel hun specifieke functie hebben is al enkele decennia bekend, maar door de nanotechnologie, zijn wetenschappers in staat al deze processen tot in het kleinste detail te volgen, hetgeen een uiterst complexe samenwerking van mechanismen aan het licht brengt waarmee de reeds verschuivende grens tussen levend en levenloos geheel zijn bestaansrecht lijkt te verliezen.

Nieuwe inzichten door nanotechnologie

Nanotechnologie is de tak van wetenschap die onderzoek doet op het niveau van enkele nanometers. Een nanometer (nm) is een miljardste meter (10^{-9}). Om een idee van de schaal te geven: een tennisbal heeft een diameter van 70 miljoen nm, een haar van 80.000 nm en een enkel molecuul van een aantal atomen is ongeveer 1-10 nm. De schaal nu waarop de nieuwe ontdekkingen zijn gedaan bestrijkt zo'n 1 tot 100 nanometer. We zijn met deze technologie niet alleen in staat om processen op deze uiterst kleine schaal te bekijken, maar ook te beïnvloeden, te manipuleren. Hier komen we later op terug.

Wat hebben de nieuwe bevindingen aan het licht gebracht? Een blik door de nanomicroscopie opent een wereld waarin duizenden microscopische 'machientjes' samenwerken om het functioneren van de cel mogelijk te maken. Deze 'machientjes' zijn zelfregulerende eiwitten, strengen van moleculen, die ieder zelfstandig hun specifieke taak uitvoeren. Door onderling aan elkaar vast te koppelen kunnen ze, wanneer nodig, nieuwe combinaties maken met weer andere eigenschappen. Zo zijn er de eiwitten die onophoudelijk onze DNA-strengen nalopen en repareren. Zoals een wagon over de treinrails rijdt, verplaatsen ze zich over

het spoor van het DNA terwijl ze de 'dwarsliggers' vervangen die verkeerd zijn aangelegd. Andere eiwitten met een schaarfunctie zijn verantwoordelijk voor het knippen van precies die stukken van het DNA die de codering voor bouwstenen bevatten die op dat moment nodig zijn. Zogenaamde motoreiwitten zorgen weer op hun beurt voor het transport van deze bouwstenen. Dit transport blijkt verrassend veel te lijken op de manier waarop mensen en dieren lopen; ze bewegen zich letterlijk stap voor stap voort over het inwendig skelet van de cel, maar dan met meer dan honderd stappen per seconde. Ook dit inwendig skelet, dat uit een soort trossen van moleculen bestaat is in beweging, het blijkt zich constant aan te passen aan de veranderende omstandigheden in de cel.

In de cel zijn er bepaalde eiwitten die zich hechten aan een 'te vervoeren pakket', en dit pakket op een andere plaats in de cel afleveren. Deze eiwitten maken een soort loopbeweging over een vezel. Deze vezels functioneren dus als de transportroutes van de cel.

Het is een fascinerend schouwspel dat door een van de wetenschappers beeldend wordt beschreven als een grandioze sciencefictionfilm. Met behulp van computeranimatie hebben ze de processen visueel kunnen maken, hetgeen boeiende beelden heeft opgeleverd die een indruk geven van wat er allemaal plaatsvindt in de cel.⁽³⁾

Nanotechnoloog en bioloog Cees Dekker maakte aan de hand van zijn bevindingen een vergelijking met de cel als stad waarin hij de processen die zich in de cel voordoen, één op één met de functionaliteiten van een stad vergelijkt (zie kader op blz. 18).

Om in hun woordkeuze het beeld van deze miniatuursamenleving over te brengen naar het grote publiek, kiezen wetenschappers voor al die zelfstandig werkende eiwitten termen als 'machientjes', 'robotjes' en 'fabriekjes', tot de verbeelding sprekende analogieën om ons een idee te geven van handelingen die uitgevoerd worden en structuren die gebouwd worden. Er rijst hierbij echter één fundamentele vraag ... *wat stuurt al deze machientjes, robotjes en fabriekjes aan?*

De cel als stad

Nanotechnoloog en bioloog Cees Dekker maakt de vergelijking van de cel met een stad met een compleet functionerende gemeenschap in al zijn diversiteit en bedrijvigheid. De cel is een bonte verzameling van werkers die alle zelfstandig hun taak uitvoeren. Zo heb je het verkeerssysteem waarover voedingstoffen en bouwstenen worden getransporteerd, er zijn energiefabrieken waar letterlijk duizenden microscopische turbinetjes ronddraaien en minuscule batterijtjes opladen voor de energievoorziening. Assemblagefabrieken draaien continu om nieuwe bouwstenen te maken, er zijn vuilnisophaaldiensten die de afvalstoffen verwerken en zelfs recyclen. Er is een defensiesysteem, dat paraat staat om ongewenste indringers op te sporen en onschadelijk te maken en de kern van de cel is de bibliotheek met al de informatievoorziening (DNA), voorzien van kopieermachines en bibliothecarissen om de informatie op de juiste plek te krijgen.

Nieuwe vragen door nanotechnologie

In plaats van het verschaffen van antwoorden, roepen de nieuwe bevindingen alleen maar meer vragen op: wat stuurt eiwitten aan? Hoe 'weet' een schaarfunctie-eiwit bijvoorbeeld wanneer het welk stukje DNA moet knippen? Wie of wat behoudt het totaaloverzicht van het geheel en zorgt voor de afstemming van de processen onderling? DNA wordt gezien als de grondslag van leven, hierin ligt immers alle informatie besloten van een organisme, het bevat de instructies voor alle bouwstoffen die het organisme samenstellen. In het DNA ligt besloten welke eigenschappen op fysiek gebied tot uitdrukking *kunnen* worden gebracht. Kunnen, niet worden, omdat slechts een beperkt gedeelte van het DNA tot uitdrukking komt. Elke cel (behalve de geslachtscellen) bevat het totale pakket aan DNA voor het gehele fysieke lichaam, maar er wordt slechts die selectie 'geactiveerd', die voor dat specifieke onderdeel van het lichaam nodig is waar een cel op dat moment zich in het lichaam bevindt. Deze informatie moet zoals blijkt wel eerst geselecteerd, geknipt en omgezet worden, in die ontelbaar verschillende bouwstenen die nodig zijn voor het functioneren van het organisme. Wat zorgt er nu voor dat, afhankelijk van de locatie in het lichaam, de juiste stukken DNA geselecteerd, geknipt en gekopieerd worden? Waarom wordt een levercel een levercel en geen hartcel? Wat ligt er ten grondslag aan het aan- en uitschakelen

van het DNA en de ordening waarbinnen ieder eiwit zijn eigen taak op het juiste moment uitvoert?

De cel *innerlijk*, een hiërarchie van leven

Als we nog even teruggaan naar Plato's definitie van leven, dan zien we dat deze onmiskenbaar van toepassing is op de bovengenoemde processen: zelfbeweging, het vermogen om uit zichzelf te ageren en reageren. Zoals we hebben gesteld is niets levenloos, alles is leven, alles is beziend. De cel, de eiwitten en moleculen in de cel, maar ook in het fysieke atoom is de levenseigenschap van zelfbeweging terug te vinden. Het verschil tussen organisch en anorganisch, levend en levenloos, wordt door de natuurwetenschappen gemaakt, maar feitelijk is er geen wezenlijk verschil. Het is een kwestie van waar het leven zich op de oneindige levensladder bevindt.

Het universele vermogen tot zelfbeweging geeft weliswaar een verklaring voor het feit dat er processen plaatsvinden in de cel, maar hiermee hebben we nog geen antwoord op de vraag hoe ze zo doelgericht kunnen verlopen, wat er richting aan geeft. Het antwoord op deze vraag vinden we in de leer van hiërarchieën, het derde juweel van wijsheid, naast reïncarnatie en karma. Het is het principe dat lagere bewustzijnen van nature geneigd zijn de patronen te volgen van het hogere bewustzijn waar ze deel van uitmaken. Hiërarchieën, of emanatie, is de leer van leven binnen leven, bewustzijn dat zich binnen bewustzijn manifesteert. Het is het principe dat een hoger bewustzijn een brandpunt, een invloedssfeer vormt op een lager gebied waartoe lagere bewustzijnen worden aangetrokken en tot manifestatie kunnen komen. Het is een hiërarchische samenwerking van leven binnen leven dat tot in het oneindige doorgaat. Hierbij is het de natuurlijke neiging van de minder ontwikkelde bewustzijnen om gewoontepatronen van de (relatieve) top, het hogere bewustzijn waar ze deel van uitmaken, te volgen. Zoals kinderen hun ouders imiteren of honden in hun gedrag op de invloedssfeer van hun baasjes resoneren.

Dit instinctief volgen van de patronen van de top in een hiërarchie, is de reden voor het geordende verloop van de processen in de natuur, de reden dat een eiwit op een bepaald moment en een specifieke plaats in actie doet komen. Het is een universeel proces dat werkzaam is op alle gebieden: zo boven zo beneden. De cel is slechts een schakel in het geheel: atomen schikken zich in de invloedssfeer van moleculen, moleculen in die van complexe eiwitten, deze eiwitten volgen de patronen van de cel, cellen organiseren zich binnen de bewustzijnsfeer van

de organen die op hun beurt weer brandpunten zijn op het fysieke gebied binnen de menselijke invloedssfeer. Net als onze organen binnen onze bewustzijnsfeer in samenwerking hun functie uitvoeren om het gehele lichaam te laten functioneren, voeren de organellen in de invloedssfeer van de cel hun taak uit waardoor de cel een levende eenheid wordt. Het is de bewustzijnskarakteristiek van de lever die bepaalt dat de cellen die ertoe aangetrokken worden dezelfde 'leverkarakteristiek' hebben en dat ze zich ook organiseren in de vorm van de lever en niet van een maag bijvoorbeeld.

De hogere bewustzijnen verschaffen de mogelijkheid voor lagere bewustzijnen om zich te manifesteren en ervaring op te doen en steeds meer van hun latent grenzenloze bewustzijn tot uitdrukking te brengen. Tegelijkertijd vormen deze lagere bewustzijnen het onmisbare voertuig van het hogere, dat zich op zijn beurt hierdoor kan manifesteren. Werkelijk niets is zonder doel of betekenis aanwezig, alles maakt deel uit van een groter geheel, is opgebouwd uit kleinere delen, en heeft zijn onmisbare functie in de totaliteit.

De cel is dus een hiërarchie van leven, waarin samenwerkende levende atomen en moleculen in onvoorstelbare aantallen geboren worden, hun taak hebben en sterven. Zoals wij onze lessen leven na leven op deze aarde leren, maken dezelfde 'machientjes' en 'robotjes' hun kringlopen door binnen de structuur, het bewustzijnsveld, dat het verder gevorderde celwezen heeft neergelegd. En precies zo maken dezelfde cellen weer leven na leven hun kringloop door binnen onze constitutie. Het is een hechte samenwerking tussen menselijk bewustzijn en wezens die de verschillende onderdelen van ons lichaam bezielen, die in achter ons liggende incarnaties zijn opgebouwd. Een proces dat miljoenen, ja miljarden jaren geleidelijke evolutie omvat en dat ertoe heeft geleid dat we bij elke wedergeboorte overeenkomstig karmische wetmatigheid ons 'ingewerkte team celwezens' weer aantrekken, dat aangepast is aan het evolutionaire punt waar wij nu als individu zijn.

Nanomedicijnen, geneeskunde van de toekomst?

Zoals gezegd heeft de nanotechnologie het niet alleen mogelijk gemaakt om de processen op kleine schaal te bekijken, maar ook te beïnvloeden. Met de introductie van nanotechnologie is ook het begrip nanogeneeskunde geboren. Deze tak van geneeskunde behelst onder andere het gebruik van nanodeeltjes voor het transport van ge-

neemiddelen in het lichaam. Zogenaamde nanomedicijnen kunnen op deze wijze zeer gericht worden afgeleverd bij specifieke cellen.

Aanvankelijk spectaculaire ideeën over de toepassing ervan blijken op dit moment echter deels nog utopie. Het selectief aanpakken van bijvoorbeeld alleen tumorcellen, blijkt buiten de testomgeving van het laboratorium toch lastiger te verwezenlijken dan men in eerste instantie dacht; we kunnen ons afvragen wat de invloed is van het overkoepelende bewustzijn op die nanomedicijnen. Toch worden op dit moment miljoenen geïnvesteerd in de ontwikkeling van de nanogeneeskunde, omdat dit als de methode van de toekomst wordt gezien. Het idee gericht te kunnen genezen, gezonde cellen te sparen en alleen het zieke weefsel aan te pakken klinkt als een mooie stap voorwaarts. Maar los van de nog onbekende effecten die nanodeeltjes op gezonde delen van het lichaam hebben, kunnen we ons met recht afvragen of we er wel verstandig aan doen. Pakken we met nanogeneeskunde ook werkelijk de oorzaak van ziekte aan?

Vanuit de materialistische visie dat stof de grondslag is van bewustzijn, ligt het voor de hand te denken dat hoe kleiner de schaal is waarop we kijken, hoe dichter we bij de oorzaak van ziekte zitten. Maar vanuit het spiritualistische uitgangspunt gezien, uitgaand van een werkzame kracht achter de verschijnselen, komen we tot een heel andere conclusie.

Niet de bron van ziekte, maar de uitwerking van een onbalans

Wat is ziekte gezien vanuit de Theosofia? Ze is het resultaat van disharmonie in de hiërarchische samenwerking. Het is een onbalans, als gevolg van het tegen de Natuurwetten ingaan op een bepaald niveau in deze samenwerking. Wat wij ziekte noemen is de uitwerking van deze onbalans op het fysieke gebied. Wij kunnen nu weliswaar tot in het kleinste detail zien waar de uitwerking van deze onbalans zich uiterlijk manifesteert, maar deze fysieke oorsprong is allerminst de oorsprong van de ziekte, het is juist de laatste stap van de uitwerking van die onbalans op het fysieke gebied. Denk bijvoorbeeld aan psychosomatische ziekten, zoals fysieke klachten die het resultaat zijn van ongezonde stress. Met het gericht afleveren van medicijnen, pakken we dan ook niet de werkelijke oorzaak van ziekte aan, het is hooguit het bestrijden van symptomen. Wat is dan de oplossing? Uitgaand van het emanatieprincipe dat lagere bewustzijnen van nature de patronen van de hogere volgen is de beste remedie voor ziekte het in balans

brengen van ons eigen bewustzijn, zodat de wezens die ons voertuig samenstellen in een harmonieuze invloedssfeer leven en daardoor niet ‘uit de bocht zullen vliegen’. Door mee te werken met de Natuur, zelf een goed functionerende schakel in het geheel te zijn: door op onze beurt de karakteristieken van de verder gevorderde wezens te volgen, creëren we de juiste omstandigheden voor de lagere wezens om zich optimaal tot uitdrukking te brengen en een gezond voertuig samen te stellen. Karakteristieken die niet voor niets in de kern van iedere wereldreligie terug te vinden zijn: onzelfzuchtigheid en mededogen! Meewerken met de Natuur betekent samenwerken, gericht zijn op en handelen ten bate van het geheel.

Hoe dieper in de materie, hoe verder van het antwoord

We kunnen tot op onvoorstelbaar klein niveau processen in een cel volgen. We zien leven op moleculair niveau, complexe samenwerking tussen talloze levende wezens, ieder op innerlijke kracht werkend en met een eigen specifieke functie in het geheel. Het materialistische uitgangspunt, dat bewustzijn voortkomt uit de materie, leidt tot een dood spoor waarbij het trekken van een kunstmatige grens tussen levend en levenloos het stootblok alleen maar vaster zet. Het idee dat we de oorsprong van leven kunnen achterhalen als de schaal waarop we kunnen waarnemen maar klein genoeg is, blijkt een misverstand: hoe meer we kunnen inzoomen, hoe complexer het leven juist wordt. Niet alleen de complexiteit maar de zelfstandige werkzaamheid, georganiseerdheid en doelgerichtheid van de processen, laten zien dat er wel een sturende kracht achter *moet* zitten.

Alles is leven, alles is bewustzijn. Een universeel uitgangspunt, een hypothese die een verklaring biedt voor alles wat we om ons heen waarnemen, maar bovenal de ethische grondslag vormt voor ons handelen. We hebben onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de verder ontwikkelde wezens, opdat wij een goed instrument voor hen mogen zijn en ten opzichte van onze lagere celwezens, opdat wij de optimale invloedssfeer creëren waarbinnen zij hun ontwikkelingsgang hebben. Een harmonieuze invloedssfeer waarbinnen de wondere wereld van de ‘nanomachinerie’ geolied kan blijven lopen.

Referenties

1. Plato, De Wetten 894c-896d en *Phaedrus* 245c en e (universele Plato-paginerings).
  2. Anja de Jong, ‘Heb je of ben je bewustzijn?’. Artikel in *Lucifer*, jaargang 36, oktober 2014, nummer 4/5, tevens verslag van het I.S.I.S.-symposium ‘Hoe ons bewustzijn ons brein verandert. Hebben we een brein? Of zijn we een brein?’ van 17 en 18 mei 2014, blz. 5-11.
  3. Animatie ‘Inner Life of the Cell’: <https://www.youtube.com/watch?v=FzcTgrxMzZk>.
-

Website van Nietmijnislam.⁽¹⁾

Niet mijn Islam

De meeste slachtoffers van Islamitisch extremistisch geweld zijn Moslims. Ook bij de vreselijke aanslag in Parijs op het satirische blad Charlie Hebdo waren weer twee Islamitische slachtoffers te betreuren. Maar de schade aan de Islam zelf toebedeeld, is veel groter.

Het was onder andere om die reden dat in Nederland door vijf Moslims het initiatief werd genomen de Facebookpagina *nietmijnIslam* te lanceren.

***Lucifer* sprak met een van deze initiatiefnemers, Mostafa Hilali.**

Na de terroristische aanslag in Parijs, zo vertelt Mostafa, ontstond onmiddellijk bij ons het idee dat we iets moesten doen. Waarom? Denk eens terug aan de beelden van die dag. Met kalasjnikovs gewapende, gemaskeerde terroristen renden over straat, vermoordden een agent en gingen vervolgens het gebouw van Charlie Hebdo binnen. Het nieuws vertelde ons later wat er binnen was gebeurd. Nagenoeg tegelijkertijd werden op andere plaatsen in Parijs agenten beschoten en later viel een handlanger van de terroristen onschuldige burgers aan in een winkel waar koosjere producten worden verkocht. Dit gebeurde terwijl de daders luidkeels de grootsheid van Allah bejubelden. Het waren terroristische aanslagen op onschuldige mensen, op journalisten, op onze gezamenlijke normen en waarden, op onze rechtsorde, op

de vrijheid van meningsuiting en op de Islam.

Ja, het waren aanvallen op de Islam. Het waren aanslagen op de reputatie, het imago, de nobelheid, de heiligheid en ook de essentie of ziel van de Islam, namelijk het concept van barmhartigheid. Tijdens de aanslag op Charlie Hebdo was het eerste slachtoffer een politiemannet met een Islamitische achtergrond, Ahmed Merabet. Hij werd genadeloos neergeschoten en geëxecuteerd terwijl hij om genade vroeg. Een Moslim vroeg om genade en barmhartigheid, de genade en barmhartigheid die altijd aan Allah gekoppeld zal zijn omdat bijna elke soera in de Koran begint met de woorden: “In de naam van God, de Erbarmer, de Barmhartige.” Maar nee, de terrorist kende geen genade en we hebben dat op de beelden gezien. Ondanks dat de terroristen claimen

Genoeg is genoeg

Bron: website 'Nietmijnislam'

Wij weigeren om onze stem niet te laten horen. Wie zijn wij? Wij zijn de meerderheid. Die meerderheid waar vaak over gesproken wordt, maar nooit met. Diegenen die niet worden uitgenodigd bij Pauw of De Wereld Draait Door want wij staan voor nuance en harmonie in plaats van extreme standpunten en conflicten. Wij zijn de 'silent majority' die over het hoofd gezien wordt, want we zijn nooit stil geweest. Wij zijn die moslims die onze Nederlandse democratische rechtsorde respecteren en liefhebben. Wij zijn die moslims die zijn groot gebracht met het idee dat de islam een religie van vrede is. Wij zijn die moslims die onze kinderen vertellen dat we vanuit onze religie respect moeten hebben voor anderen en hun religieuze overtuigingen en meningen. Wij zijn die moslims die geloven dat er geen dwang in de religie bestaat en dat een moord een moord is, ongeacht in wiens naam die gepleegd wordt. Wij zijn die moslims die in Nederland zijn gekomen of geboren, die hier volwassen zijn geworden en waarschijnlijk hier zullen sterven. Wij zijn de Nederlandse moslims en we hebben een boodschap voor jou.

We hebben genoeg van diegenen die onze religie van vrede hebben gekaapt. Zij die onze religie van harmonie verminken met hun extreme ideeën en interpretaties. Zij die ons, moslims en niet-moslims, bedreigen en kwetsen omdat wij niet willen leven als zij. Deze personen en groepen claimen dat hun gewelddadige daden gerechtvaardigd worden door de islam. Die gevaarlijke en onjuiste interpretatie van de islam uit zich in intolerantie, onverdraagzaamheid, dwang en geweld. Het meest recente voorbeeld daarvan was de lafhartige moordaanslag in Parijs.

Wij spreken ons uit tegen de ideeën en daden van de extremisten die in naam van onze Islam deze daden verrichten. Wij doen dat omdat het onze verantwoordelijkheid is om onze religie te beschermen tegen hen die de Islam misbruiken en geweld aandoen. Wij weigeren om geassocieerd te worden met moordenaars die claimen dat hun gruweldaden in onze naam en die van de islam gepleegd moeten worden. Tegen hen roepen wij: "Dit is niet mijn islam."

<https://www.facebook.com/pages/Nietmijnislam>

in naam van Allah te handelen hebben ze nooit de essentie van Allah en de Islam meegekregen of begrepen. Hun grootse woorden van aanbedding kunnen niet maskeren dat ze geen barmhartigheid kennen en daarmee ook niet

begrijpen waar de Islam echt voor staat.

Barmhartigheid is iets wat zich op deze noodlottige dag in Parijs echter wel degelijk manifesteerde. Barmhartigheid en moed in de vorm van de keuzes en daden van een jonge Moslim, Lassana Bathily. Hij verborg een groepje mensen in de koosjere winkel zodat de terrorist ze niet kon vinden. Met gevaar voor eigen leven wist hij uit de winkel te ontsnappen en de politie van informatie te voorzien over de terrorist en de schuilplaats van de groep. Lassana is iemand die de essentie van de Islam wel heeft begrepen, want hij begreep wat barmhartigheid is en handelde ernaar.

Deze zaken zorgden ervoor dat we wilden handelen, maar we wilden niet in de discussie terechtkomen of we nu wel of niet afstand moesten nemen van deze terreur. Toch laaide daags na de moorden in Parijs weer oproepen op dat Moslims zich moesten uitspreken en dat zij afstand moesten nemen. Het was geen nieuw geluid want we horen het al jaren. Het blijft echter vreemd om Moslims op te roepen om afstand te nemen van extremisten. Sterker nog, Moslims dit vragen is ervan uitgaan dat er pas afstand is tussen een Moslim en een extremist als die Moslim dat onderscheid maakt. Waarom kunnen we Moslims niet vanuit een positieve grondhouding het voordeel van de twijfel geven? Of kijk eens naar wat de terroristen doen. Die vallen Moslims net zo gemakkelijk en hard aan als andere groepen, dus klaarblijkelijk zien zij allang afstand! De realiteit is dat veel Moslims zich niet uitspreken omdat ze zich gewoon niet verbonden voelen met de terroristen en extremisten. Sommige Moslims zien afstand nemen als een vorm van schuld bekennen en waarom zouden ze dat moeten doen voor een misdrijf dat ze niet gepleegd hebben? Ook horen Moslims vaak: "Als je je niet uitspreekt, dan ben je het ermee eens." Of zoals laatst iemand op Facebook zei, het gezegde: 'wie zwijgt stemt toe' is hier van kracht. Dat zal voor een aantal Moslims zeker gelden, laten we daar eerlijk over zijn. Maar zou het automatisch voor alle Moslims gelden die zwijgen? Een interessante maar zeer kwalijke aanname. De vrijheid van meningsuiting bestaat en is een groot goed. Daarmee is echter niet gezegd dat je je mening moet uiten. Nee, het is de vrijheid en niet de plicht tot meningsuiting.

En laten we ook niet vergeten hoe het ook met de toon zit. Laatst zei iemand mij dat afstand nemen ook zou helpen voor bange niet-Moslims die daarmee gerustgesteld zouden zijn. Ik vond dat een interessante insteek. Dit is een roep om hulp in plaats van een eis tot verantwoording en daar kan ik wat mee. En met mij denk ik vele andere

Moslims. Maar zal er ook een geruststelling komen voor die Moslims die bang zijn geworden van alle Islamofobie en toename aan geweld richting moskeeën en Moslims?

Anderen voelen echter wel degelijk een bepaalde druk dat wel te doen. Wij wilden niet in dit dilemma verzeild raken. Eén ding is zeker, wisten we, deze terreur is niet conform de Islam. Integendeel, het is een aanval erop. Natuurlijk is dit niet de eerste aanval geweest van extremisten en terroristen op de Islam. Wereldwijd vallen zij keer op keer Moslims aan. Of het nu I.S. is die Sjiïeten vermoordt, of Boko Haram die Moslims doodt omdat zij zich niet willen onderwerpen aan een draconische wetgeving, of de Taliban die Moslima's aanvalt omdat ze naar school willen. Overal zien we dat Moslims in deze strijd net zo goed slachtoffer zijn als andere groepen. We moesten daarom onze godsdienst verdedigen.

In het verleden hebben we ook soortgelijke initiatieven genomen, maar daar was de pers niet zo in geïnteresseerd. Die wil graag extreme meningen horen en wij hebben die niet. We besloten tot die Facebookpagina, postten vijf filmpjes, verspreidden die en toen ging het razendsnel.⁽¹⁾ We werden benaderd door allerlei kranten en praatprogramma's op de tv. De site is al door 1,2 miljoen mensen bezocht.

De Facebookpagina is allereerst een ontmoetingsplaats. Moslims kunnen met elkaar praten, maar ook met niet-Moslims, want die bezoeken de site ook. Zo komen allerlei nuances aan het licht. Moslims kunnen zien dat niet alle niet-Moslims anti-Islam zijn; niet-Moslims en Moslims zien ook dat de Islam een rijkgeschakeerde godsdienst is. Er is niet zoiets als één Islam. Nee, er bestaan diverse interpretaties op basis van de basisbronnen van de Islam. Als oprichters van het initiatief en beheerders van de Facebookpagina voeren we geen theologische debatten en verspreiden we geen dogma's. Iedereen kan zijn mening kwijt. Alleen beledigende teksten verwijderen we. We kunnen soms wel iemand een duwtje in de rug geven. Als een Moslim beweert dat alle niet-Moslims tegen de Islam zijn, kunnen we wijzen op een boodschap die een niet-Moslim heeft gepost en waaruit het tegendeel blijkt. En hetzelfde geldt voor die niet-Moslims die in boosheid claimen dat alle Moslims pro geweld zijn, die wijzen we op de vele gedichten en Koranverzen die geplaatst worden en waarin vrede en harmonie vooropstaan.

Veelkleurigheid van de Islam

Mostafa kent als geen ander de veelkleurigheid van de

Islam. Op driejarige leeftijd trok hij vanuit Marokko naar Amsterdam. Hij heeft echter nooit het geloof van zijn ouders zonder vragen te stellen omarmd. Hij zocht voortdurend naar diepgang. Als militair verbleef hij in verschillende Islamitische landen. Later studeerde hij aan de Universiteit van Leiden geschiedenis en Islamitische wetenschappen, waarin hij de verschillende stromingen van de Islam leerde kennen.

Je kunt, zo legt hij uit, Moslims ruwweg in drie groepen verdelen: de extremisten. Dat zijn degenen die anderen zo nodig met geweld willen bekeren. Van hen zijn er maar zeer weinig. Dan heb je de orthodoxen. Zij zijn streng voor zichzelf en willen ook wel anderen bekeren maar niet zozeer met geweld. En dan heb je de hele grote groep Moslims, die zichzelf als religieus bestempelen, maar niet zo veel bezig zijn met het vergaren van theologische kennis en vaak ook niet zo streng in de leer zijn.

Opvallend genoeg zijn de extremisten degenen die het meest twijfelen, althans volgens Mostafa. Paradoxaal genoeg hebben zij geen zelfvertrouwen, geen waar geloof in hun overtuigingen. Dat zorgt voor een continue twijfel in hun hoofd. Daarom willen ze degenen met andere visies elimineren. Dat zijn stoorzenders, die hun twijfel aanwakkeren. De extremisten hebben het minste psychologische houvast en zijn het minst zeker in hun geloof.

Het zijn deze extremisten die beweren dat ze zich baseren op de werkelijke Islam. Maar in de begintijd van de Islam was er helemaal niet zo'n bekeringsdrang. De Arabieren hadden wel grote stukken van het oude Romeinse en Perzische rijk veroverd, maar de meesten van de bewoners van die gebieden werden de eerste drie eeuwen geen Moslim. De kaliefs wilden dat ook liever niet. Dat kwam niet zozeer voort uit edelmoedigheid, maar niet-Moslims betaalden meer belasting. De kaliefs hadden dus financieel voordeel bij weinig Moslims! Pas later bekeerden mensen zich geleidelijk tot de Islam. Daarom is het ook zo kwalijk om te zien hoe de extremisten continu claimen zich te laten inspireren door de Moslims van het eerste uur, terwijl de realiteit is dat die een ander gedrag erop nahielden dan het geweld en simplistische denken van de extremisten.

Identiteitscrisis

Op onze vraag waarom er zoveel haat is tussen sommige Moslims en Christenen, antwoordt hij: het Christendom en de Islam zijn beide godsdiensten met een universele boodschap die bedoeld zou zijn voor eenieder. Het Jodendom heeft dat niet. Dat wil anderen niet zozeer overtuigen. In dit opzicht zijn de Islam en het Christendom concurrenten

van elkaar. En concurrenten bestrijden elkaar soms erg fel. Maar als iemand zich op de overeenkomsten richt zien we toch echt wel twee religieuze systemen met veel overeenkomsten. Dus daar ligt niet perse de voedingsbodem voor het Islamitisch extremisme. Dat is eerder te vinden in onder andere het gebrek aan identiteit.

Veel Islamitische jongeren verkeren in een soort identiteitscrisis. Een voorbeeld daarvan is de Marokkaanse Nederlander die in Nederland als Marokkaan wordt gezien, terwijl hij in Marokko een toerist is. Veel jonge Moslims hebben het gevoel tussen culturen te zitten en zoeken dan voor houvast naar een identiteit op basis van het geloof. Ook historisch gezien is er een soort identiteitscrisis. Vergeet niet dat na de opheffing van het Ottomaanse kalifaat in 1924 bijna alle Islamitische landen koloniën van Europese landen waren. Dit werd als een ramp ervaren. Hoe kan het, vroeg men zich af, dat Allah almachtig is, dat Moslims Hem aanbidden en het nota bene de Moslims zijn die zo onderdrukt worden? Ze waren immers tweedegradersburgers. Dit leidde tot reacties, waaronder twee erg belangrijke: een sterke nationalistische beweging, zoals het Egypte onder Nasser; en een terugkeer naar wat men de oorspronkelijke Islam noemde. Die nationalistische leiders ontpopten zich tot dictators. Aanvankelijk lukte het hen de mensen onder de duim te houden. Zij konden bepalen wat mensen mochten weten. Lang ging dat goed, maar door het falen van die systemen werden steeds meer mensen kritisch tegenover deze leiders. Daarnaast was de controle over informatie nagenoeg onmogelijk door de verspreiding van het internet.

Anderzijds ontstonden Islamitische hervormingsbewegingen zoals de Moslimbroeders, die zeiden dat ze in een dergelijke onderdrukte positie zaten, omdat ze de regels van de Islam niet goed of strikt genoeg volgden. Het Wahabisme, de leer zoals die in Saoedi-Arabië wordt toegepast, is een voorbeeld van het strikt toepassen van die zeer conservatieve leer. Tegelijk zijn er in dat land allerlei moderne zaken. Bin Laden bijvoorbeeld is religieus zeer conservatief opgevoed; maar zijn vader had een zeer groot bouwimperium.

Moslims gingen elkaar ook de maat nemen. In de eerste eeuwen van de Islam mocht je als Moslim nooit vechten tegen een andere Moslim. Dat gebeurde wel in de 12e eeuw, vijfhonderd jaar na het optreden van de profeet Mohammed. De tot de Islam bekeerde Mongolen hadden Bagdad veroverd. In Egypte zaten de Fatimieden, die niet zo blij waren met die verovering, maar er geen oorlog tegen konden voeren, omdat de Mongolen ook Moslim

waren. Toen bedachten ze dat die Mongolen eigenlijk geen echte Moslims waren. De term *takfir* – ongelovig verklaren – kwam toen in zwang. Nu zie je dat bijvoorbeeld I.S. Moslims – zoals die van de Shi'a – uitmoordt omdat ze *kafirs* zouden zijn. Maar er is niet één Islam en je zou dus niemand een *kafir* mogen noemen als die persoon zichzelf Moslim noemt.

Zoals eerder gezegd zijn er genoeg jonge Moslims in Nederland die in een identiteitscrisis verkeren en zich niet helemaal thuis voelen. Ze kunnen hierover niet altijd met hun ouders praten. Gaan ze naar een zogenaamde 'poldermoskee', dan zal de imam een kopje thee met hen drinken en zeggen dat alles wel goed komt. Maar ze kunnen ook het internet opgaan of een radicale imam ontmoeten. Die zegt dan: je wordt toch nooit een Nederlander. Je moet een echte Moslim worden. Op die manier kan een jongere radicaliseren. Maar ook het klimaat in Nederland draagt daaraan bij. Het is nagenoeg normaal geworden om Moslims te beledigen en kwetsen. Moslims worden tot het nieuwe kwaad verklaard en kunnen het niet goed doen. De opkomst van Islamofobie en Islamhaat versterken de gevoelens van sommige Moslims dat zij er niet bij horen. Niet-Moslims scheren alle Moslims over één kam en de standpunten van beide kanten verhardden zich. Die verharding en neerwaartse spiraal moeten we doorbreken.

Wat te doen?

We kunnen, zo vervolgt Mostafa, de harde kern van de Islam, de extremisten, niet of nauwelijks bereiken. Die zitten zo vast in hun eigen mening, dat ze op geen enkele manier openstaan voor een ander geluid. We zouden hooguit kunnen proberen hen in het kamp van de orthodoxen te trekken. We kunnen tegen hen zeggen: "Leef je orthodoxe Islam, wees zo streng als je wilt, maar laat anderen ongemoeid." Maar dat is zeer moeilijk.

Waar het om gaat is in feite de massa rondom die extremisten en orthodoxen. Die moeten we bereiken en vragen om na te denken over hun religie.

Kijk, de Islam is meer dan de scheidslijn tussen wat *Halal* en *Haram* is, dus wat toegestaan is en wat verboden is. Zeker volgens de Soennieten staat er niemand tussen jezelf en God. Moslim-zijn houdt een individuele band in tussen het goddelijke en jezelf. Je hoeft dus niet aan Moslimgeleerden te vragen wat goed en slecht is. Je mag er ook zelf over nadenken.

De meeste geleerden zijn nogal dogmatisch en dat is niet vreemd voor theologen. Zij willen de twijfelende Islamitische jongere wel vertellen hoe iets in elkaar zit. Ze baseren

zich echter daarbij vooral op de conservatieve uitleg van de Koran of bezien het vanuit het leven in de context van een Islamitische samenleving. Maar dat werkt niet meer. De Sjarie'a – de Islamitische wet – is ontstaan in de 10e eeuw, toen rechtsgeleerden op basis van de Koran en de hadieth – de tradities van de Profeet – allerlei regels opstelden. De Koran echter bevat verzen die in de Mekkaanse periode van het optreden van Mohammed ontstaan zijn, en verzen toen hij in Medina verbleef. In Mekka was hij de profeet, spiritueel leider van een kleine groep. Die verzen zijn tijdloze uitspraken, van een universele strekking. In Medina was hij staatshoofd. De Moslims kwamen met allerlei vragen bij hem waarop hij antwoord gaf. Die verzen zijn veel meer tijd- en plaatsgebonden. Zo staat bijvoorbeeld in de Koran dat een man twee keer zoveel erft als een vrouw. Die uitspraak heeft evenwel betrekking op de toenmalige situatie. Een man had de plicht zijn vrouw te verzorgen en het geld van een vrouw bleef altijd het hare. Dat deelde ze niet met haar man. Je kunt je dus afvragen of zo'n uitspraak in de huidige situatie nog steeds letterlijk toegepast moet worden. Zo moet je de uitspraak dat een man met een, twee, drie of vier vrouwen mag trouwen ook in zijn historisch perspectief plaatsen, dan zie je pas hoe vrouwvriendelijk die was. Maar nu denken we toch in het algemeen anders over hoe met vrouwen om te gaan. Een zeer flagrant voorbeeld van het naar-je-toe interpreteren is het feit dat vrouwen in Saoedi-Arabië geen auto mogen rijden. Dit wordt gerechtvaardigd met het gegeven dat in Mohammed's tijd een man de kameel waarop een vrouw zat, vasthield.

Daarom zouden Moslims meer mogen twijfelen, kritisch zijn en nadenken en zelf conclusies trekken. Neem de vastentijd, de ramadan. Je moet niet alleen maar vasten maar je ook afvragen *waarom* je vast. Er zijn Moslims die aankomen tijdens de ramadan, omdat ze 's avonds zich aan voedsel te buiten gaan. Is dat dan de bedoeling? Het ritueel, zoals het gebed of het vasten, is de eerste stap naar een hoger doel. Focus je minder op de gedragsregels, maar meer op dat doel. Het eerste woord van de Koran is 'lees', ook wel vertaald als 'leer'. Je moet tot kennis, tot inzicht komen.

Dat is ook een van de doelen van onze Facebookpagina: zoek met elkaar naar dieper inzicht; zoek naar elementen die de verschillende vormen van Islam, de verschillende godsdiensten overstijgen.

Na de moord op Theo van Gogh kwam de groep 'Dit pikken we niet' waar Mostafa bij zat met het initiatief voor een speeddate in een Amsterdamse moskee. Gedurende en-

kele minuten zaten mensen met verschillende achtergrond bij elkaar, wisselden van gedachten en gingen vervolgens naar een ander groepje waar ze weer ideeën uitwisselden. Zo iets beoogt de Facebookpagina ook. Plaats de verschillende interpretaties naast elkaar zonder te veroordelen. Leer elkaar kennen. Tracht je te verbinden met elkaar, ons land, met het collectief. Zoek en vind de waarheid achter de doctrine, de dogma's en de regels. Dat geloof in liefde, in behulpzaamheid, in barmhartigheid de kern van alle religies is. En als we ons daarop richten, dan zullen we elkaar vinden in plaats van vervolgen. En dat is mijn Islam.

Referentie

1. Bron: <https://www.facebook.com/pages/Nietmijnislam/429679170522852>

Katherine Tingley's oorspronkelijke boeken weer beschikbaar

In de afgelopen maanden is het Stichting I.S.I.S. gelukt om alle boeken van een van de belangrijkste theosofische pioniers, Katherine Tingley, online aan te bieden op onze website. Binnenkort gaat Stichting I.S.I.S. deze boeken ook in gedrukte vorm aanbieden.

Dit is te zien als een nieuwe stap in het beschikbaar houden van de essentiële theosofische literatuur in zijn oorspronkelijke, door de auteur goedgekeurde vorm. Het grote belang ervan voor alle bestudeerders van de Theosofia, wereldwijd, wordt in dit artikel beschreven.

Katherine Tingley was de derde leider van The Theosophical Society, in de opvolgingslijn die nu bekend staat als The Theosophical Society Point Loma - Blavatskyhouse, The Hague. Net als alle andere theosofische leiders en leraren had zij een bijzondere taak in de Theosofische Beweging te vervullen, en leverde ze een unieke bijdrage aan de theosofische literatuur. Velen die een boek van haar hebben gelezen, zullen onder de indruk zijn gekomen van haar vermogen om in eenvoudige woorden onze diepste en meest universele intuïties aan te spreken. Voor vele mensen zijn haar boeken een bron van spirituele motivatie en – ook bij grote moeilijkheden – van moed en hoop.

Waarom online beschikbaar?

Alle boeken die fragmenten van haar Engelstalige voordrachten bevatten,

kunt u nu dus gratis op de website van Blavatskyhouse downloaden.⁽¹⁾ Stichting I.S.I.S. had eerder al enkele boeken van Gottfried de Purucker en Helena P. Blavatsky online gezet, en wil uiteindelijk bereiken dat de boeken van alle belangrijke theosofische auteurs *onveranderd* beschikbaar blijven.

De reden hiervoor ligt in dat woord 'onveranderd'. Vrijwel alle boeken van Katherine Tingley waren óf niet meer verkrijgbaar (behalve antiquarisch) óf waren in gewijzigde en verkorte vorm uitgegeven. Als nu geen actie werd ondernomen, zou de kans groot zijn dat de lezer spoedig niet meer aan het oorspronkelijke materiaal kan komen — en dus ook niet meer zelfstandig dat oorspronkelijke materiaal kan bestuderen en overdenken. 'Onveranderd' betekent hier dus: zonder dat het door 'de gekleurde lens' van latere

Kerngedachten:

- » Het behoud van de oorspronkelijke theosofische teksten is van groot belang.
- » Katherine Tingley had het vermogen om in eenvoudige woorden onze diepste en meest universele intuïties aan te spreken.

redacteuren is heen gegaan, waarbij u niet meer weet wat er veranderd is en wat niet.

Om welke boeken gaat het?

Het gaat om zeven boeken. Een overzicht vindt u in het bijgaande kader. Op de website vindt u bij elk boek een beschrijving. Elk boek is een bundeling van fragmenten van Katherine Tingley's lezingen. Het selecteren van deze fragmenten deed Katherine Tingley zeer zorgvuldig, met in het achterhoofd 'wat de wereld nu aan visie en impulsen nodig heeft'.⁽²⁾ Als u de lijst van haar boeken doorleest, ziet u dat bijna alle boeken in de laatste zeven jaar van haar leven zijn uitgegeven (zij stierf in 1929 op 82-jarige leeftijd). Tussen 1925 en 1928 verscheen er elk jaar één. Dit was ongetwijfeld bedoeld om Katherine Tingley's unieke, theosofische bijdrage vast te leggen voor de komende generaties.

Boeken van Katherine Tingley

Boeken die gepubliceerd zijn onder haar supervisie

Titel:	Eerste druk in:
<i>The Mysteries of the Heart Doctrine</i>	1902
<i>Theosophy, the Path of the Mystic</i>	1922
<i>The Wine of Life</i>	1925
<i>The Gods Await</i>	1926
<i>The Travail of the Soul</i>	1927
<i>The Voice of the Soul</i>	1928

Deze boeken zijn alle uitgegeven en gedrukt in het toenmalige hoofdkwartier van The Theosophical Society te Point Loma, San Diego, Californië.

Later uitgegeven boek

<i>The Wisdom of the Heart</i>	1978
--------------------------------	------

Dit boek bestaat uit fragmenten uit Katherine Tingley's reeds gepubliceerde boeken, aangevuld met ander materiaal van haar.

Wat maakt de lezingen van Katherine Tingley uniek?

De inhoud van Katherine Tingley's boeken weerspiegelen de taak die zij als leider van The Theosophical Society Point Loma had. Zij had niet de taak om de Theosofia verder uit te leggen (dat was de taak van haar opvolger, en daarvan was ze zich zeer bewust), maar om het hele Genootschap om te vormen tot een krachtig centrum van actieve broederschap (zie kader rechts). Zij sprak daarom over de grondgedachten van de Theosofia, met een grote nadruk op de wezenlijk goddelijke aard van de mens,

en de mededogende visie en houding die daar direct uit voortvloeit.

Zoals gezegd, had Katherine Tingley een bijzonder talent om 'uit het hoofd' en in feite 'uit het hart' lezingen te geven, die heel direct een beroep doen op de onzelfzuchtige, universele kern van ons bewustzijn. Katherine Tingley heeft in haar leven een zeer groot aantal lezingen gegeven, zowel op haar reizen door de VS, Europa en andere continenten, als in San Diego.

Haar lezingen zijn meer mystiek-ethisch dan wetenschappelijk of verklarend van aard, en vormen daarom binnen de totale theosofische literatuur een uniek facet.

Katherine Tingley's taak als leider

Katherine Tingley nam het leiderschap van William Quan Judge over in een zeer kritische tijd: de Theosofische Beweging dreigde te vervallen tot een school voor 'psychisme'. Zij had als taak wereldwijd die leden te verzamelen die de oorspronkelijke Theosofia wilden bestuderen en *leven*.

Daartoe creëerde ze het hoofdkwartier in Point Loma, Californië, een centrum waar honderden mensen woonden en werkten ten bate van de mensheid, en de Theosofia toepasten op vele maatschappelijke terreinen. Katherine Tingley had voorts als taak om een team van onzelfzuchtige, spiritueel *open-minded* en zelfstandige denkers te vormen, die de volgende leider, G. de Purucker, in staat zou stellen *zijn* taak te verrichten: de Theosofia zoals die door H.P. Blavatsky gebracht was, uit te leggen en uit te werken, en te behoeden voor degeneratie. Zij trainde daarom een hele generatie Theosofen, waarbij de door haar opgerichte *Râja Yoga School en Universiteit* een essentiële rol speelden.

Actieve broederschap ten bate van de samenleving

Katherine Tingley was wars van intellectueel hobbyïsme, of pseudo-occulte zweverij. Zij beschreef de enorme noden van de mensheid: en dat in de duurzame oplossing ervan de taak van de Theosofische Beweging ligt. Zij herinnerde haar luisteraars en latere lezers in de meest eenvoudige woorden aan de goddelijke essentie van heel het leven, en dat die essentie onze eigen spirituele wortel, onze wezenlijke kern is. Ze liet de *praktisch-ethische* waarde van de Theosofia zien, als betrouwbaar richtsnoer voor de oplossing van de meest urgente maatschappelijke problemen: het opbouwen van een blijvende vrede onder de naties. Haar vredescongressen in Amerika en Europa

vlak voor de Eerste Wereldoorlog zijn alom bekend. Haar inspirerende invloed op vorstenhuizen en cultuurdragers heeft bijgedragen aan het feit dat Nederland en Zweden in deze oorlog neutraal bleven. In haar lezingen opende zij ieders oog voor de mensonterende omstandigheden waaronder de armen in de steden leefden, de noodzaak van de hervorming van de opvoeding en het gevangeniswezen. Ook pleitte ze in de VS – met wezenlijke argumenten – voor de afschaffing van de doodstraf. Dankzij haar campagnes in één Amerikaanse staat werd deze daar inderdaad afgeschaft, maar jammer genoeg enkele jaren later bij een volgende verkiezing weer ingevoerd.

Door haar ondogmatische, begrijpelijke taal wist ze een grote kring zelfstandige denkers te bereiken.

Katherine Tingley, de grootste esoterica

Gottfried de Purucker zei ooit over Katherine Tingley: “K.T., als Esoterica de grootste van de drie Leiders en Leraren die mij voorgegaan zijn”.⁽³⁾ Dit zei hij in een bijeenkomst van een esoterische groep leerlingen, mensen dus die al een lange training in de Theosofia achter zich hadden. Deze uitspraak bleek voor latere bestudeerders soms moeilijk te vatten, gezien de onbetwifelbare spirituele visie en werkkraft van H.P. Blavatsky en W.Q. Judge. Het is echter eenvoudig te begrijpen als we ons realiseren dat het woord ‘esoterisch’ ‘verborgen’ betekent. Gottfried de Purucker legt dit zelf uit, in een latere bijeenkomst van dezelfde esoterische groep. Daarin zegt hij: “K.T. was door en door een esoterica. Als zodanig zou zij onder geen voorwaarde esoterische leringen aan het publiek uitgeven.”⁽⁴⁾ Nog meer dan bij de andere theosofische Leraren moet je bij Katherine Tingley achter en tussen de woorden lezen, om de diepere leringen te ontdekken. Toch zijn al haar teksten als het ware ‘doordrenkt’ van deze diepere kennis van het Leven. Hier geldt wat voor alle mystieke teksten uit het verleden geldt: ‘wie oren heeft om te horen, die hore’.

Bijzondere onderwerpen in Katherine Tingley’s boeken

Veel van Katherine Tingley’s theosofische lezingen raken een rijk veld van het menselijk leven aan: individueel en maatschappelijk. Hoewel sommige onderwerpen in meerdere boeken worden besproken, zult u er toch elke keer nieuwe inzichten, nieuwe aspiraties uit putten. We raden dus alle boeken aan, en geen boek af ...

Toch kan het voor sommige lezers nuttig zijn te weten in welk van Katherine Tingley’s boeken zij een bepaald thema wat dieper uitwerkt. Vandaar dat we hieronder en-

kele voorbeelden geven. Het jaartal achter het onderwerp verwijst naar het jaartal van de eerste druk (zie voor de boektitels kader 1).

- Theosofia en Christendom: o.a. 1922 en 1925
- Aanwijzingen op het spirituele Pad: 1922, 1925, 1978
- Over de toekomst van Amerika: 1925
- Over het hoofdkwartier op Point Loma: 1928
- Over de Râja Yoga-opvoeding en een theosofisch gezinsleven: 1926, 1927
- Over H.P. Blavatsky en haar werk: 1928
- Over haar ontmoeting met de Leraar van H.P.B.: 1926 en 1928
- Over de rol die muziek en drama kunnen spelen in de verheffing van de ziel: 1902, 1922, 1928
- Over de broederschap van alle volkeren, en de dwaasheid en onmacht van oorlog: 1926, 1928
- Over de mystieke achtergrond van de Natuur en de Mens: 1922, 1925, 1928
- Een tijdslijn van het leven van Katherine Tingley: 1978

Zoals gezegd, Katherine Tingley raakte in haar lezingen vaak meerdere leringen aan, die ze in nauw verband met elkaar bracht: de genoemde onderwerpen kunt u dus ook vaak elders in haar werk tegenkomen.

Probeer u het zelf ...

Haar woorden doen een beroep op ons eigen innerlijk weten, onze eigen innerlijke Leraar. Ze bracht een mystieke boodschap, haar stijl was bij uitstek mystiek. Proeft u dat zelf! Het zijn boeken om op rustige momentjes, tussen de dagelijkse taken door, of vlak voor het slapen, enkele bladzijden uit te lezen, en je opnieuw verbonden te voelen met de diepere, onsterfelijke wortels van je bewustzijn, en met het lot van de mensheid.

U kunt haar boeken vinden op de volgende website van Blavatskyhouse: www.blavatskyhouse.org/onlineliterature/Tingley.

Referenties

1. Zie: www.blavatskyhouse.org/onlineliterature/Tingley.
2. Zie het voorwoord van Clark Thurston in Katherine Tingley’s boek *Mysteries of the Heart Doctrine* (1902).
3. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School*. 2 delen. Stichting I.S.I.S., Den Haag 1987, deel 1, blz. 21.
4. Zie ref. 3, deel 1, blz. 180.

Uw Vragen

Broeder- en zusterschap

Deze vraag werd gesteld naar aanleiding van het artikel 'Broederschap en zusterschap?' in Lucifer nummer 3 van 2013, blz. 90-92.

Geachte redactie,

Ten aanzien van het artikel 'Broederschap en zusterschap?' zou ik het volgende willen opmerken. Het komt mij voor dat Barend Voorham het volgende inbrengt: 1) broederschap heeft een spirituele dimensie, waar geen sekse is; 2) we gebruiken alleen maar het woord 'broederschap' omdat we in onze onvolmaakte taal geen woord hebben om dit 'geslachtloze, universele aspect' uit te drukken; 3) de geest is geslachtloos en neigt soms naar het mannelijke en dan weer naar het vrouwelijke, zoals een mens gedurende een aantal incarnaties een man kan zijn en vervolgens enkele keren als vrouw incarneert. Hierom, zo is zijn gedachte, kunnen we het woord 'broederschap' houden. Het is niet nodig zusterschap toe te voegen. Bovendien, misschien is het zo dat als een vrouw maar lang genoeg wacht, hij/zij hoe dan ook een man zal zijn. Met alle respect, we zijn het hier niet mee eens. In onze loge in San Diego is een vrouw die sterk feministisch is. Ze is een toegewijd Theosoof, maar elke keer als ze in de theosofische literatuur stuit op het woord broederschap, dan voelt ze zich tekortgedaan. Als ze hardop leest, dan voegt ze doelbewust het woord zusterschap toe. Tijdens een presentatie op de Naarden-conferentie stelde ik voor dat het tijd is dat Theosofen het woord 'zusterschap' toevoegen. Toen ik dat zei, was er een volkomen stilte in het publiek. Maar

in mijn werkgroep vroeg ik wat men hiervan dacht. Alle drie de vrouwen begonnen te klappen en zeiden "goed zo", terwijl de mannen stil waren en verward keken. Ik hoop op zijn minst dat Barend zal erkennen dat een deel van onze mensen een uitgesproken mening hierover heeft. Verder moet je erkennen dat het woord 'broederschap' een begrip is dat in de theosofische wereld zich ontwikkeld heeft.

In W.Q. Judge's artikel over Broederschap en de toelating van leden, geschreven in 1894,⁽¹⁾ vond hij een oplossing voor een conflict dat zekere blanke Theosofen geen Afro-Amerikaanse mensen als hun medeleden wilden hebben. De oplossing bestond eruit dat de zwarten hun eigen groep konden hebben. Natuurlijk zal dit in onze tijd niet acceptabel zijn. In 1894 kan zijn oplossing broederlijk geweest zijn. In 2014 zou dit rampzalig zijn, hetgeen duidt op een ontwikkeling van betekenis van het woord 'broederschap'. Wordt het ook niet tijd in 2014 dat wij als Theosofen het woord 'zusterschap' toevoegen?

Als een laatste gedachte: de reden dat deze man zo'n voorstander is van vrouwen, ligt besloten in het feit dat ongeveer 25 procent van onze kinderen in de Verenigde Staten op de weg naar volwassenheid seksueel misbruikt wordt. Vrouwen beschermen kinderen veel meer dan mannen. Denk aan een wereld met minder verkrachtingen.

Jim Colbert

Antwoord

Ik ben het volledig met Jim Colbert eens dat een deel van de theosofische belangstellenden een uitgesproken

mening over dit onderwerp heeft. En ik denk dat ik de reden waarom dit zo is wel weet. Die reden kan worden samengevat met de titel van een lied van John Lennon: *woman is the nigger of the world*. Immers, over de hele wereld hebben mannen vrouwen uitgebuit. Dit feit is zo algemeen bekend, dat het niet nodig is voorbeelden te geven. En aangezien Theosofen geen onrecht kunnen verdragen, kunnen ze zich hier niet bij neerleggen.

Deze onrechtvaardigheid wordt teweeggebracht door mannen ... en vrouwen. Veel mannen denken dat ze beter dan vrouwen zijn, en vrouwen aanvaarden dit als iets normaal. Maar mensen zijn gecompliceerde wezens en beschikken over een samengesteld bewustzijn. Het gevoel dat mannen beter zijn dan vrouwen vindt zijn oorsprong in dat deel van het menselijke bewustzijn dat we de ziel noemen. Wanneer die ziel zich vereenzelvigd met de uiterlijke wereld, ziet ze verschillen en kent ze een grote waarde aan die verschillen toe. Maar zo iemand is als de gevangene in de Grot van Plato: hij (of zij) houdt schaduwen voor werkelijkheid, houdt verschillen voor essentieel, maakt van een illusie zijn ... of haar werkelijkheid.

De spirituele Werkelijkheid is anders. We kunnen iets van die Werkelijkheid begrijpen als onze ziel zich vereenzelvigd met de Geest, de Bron waar alles uit voortvloeit. In die Werkelijkheid bestaat geen verschil tussen mannen en vrouwen. Want als de Theosofie waar is en er bestaat EENHEID, en elk wezen – man of vrouw – is geworteld in dezelfde Levensessentie, dan zijn alle verschillen in de uiterlijke wereld menselijke illusies. Ik denk dat Jim het

hiermee eens is.

De vraag is nu: hoe kunnen we onze wereld het best een weerspiegeling van die spirituele Werkelijkheid maken? Moeten we ernaar streven? Of zullen we die spirituele Werkelijkheid *leven*? Als je ernaar streeft, dan plaats je het ideaal buiten jezelf. Dan denk je dat er belemmeringen en barrières zijn – zoals onzinnige wetten, foute politici en onwetende mensen – die je beletten dat spirituele Ideaal te verwezenlijken. Dan denk je dat als je van die hindernissen af bent of die barrières hebt overwonnen, je het Ideaal bereikt. Dus je streeft naar nieuwe wetgeving, een andere president, een zekere hoeveelheid vrouwen in het parlement, enzovoort. In het ergste geval gebruik je middelen die tegengesteld zijn aan het doel waarnaar je hunkert.

Als je je spirituele Ideaal leeft, dan probeer je het in te bedden in al je gedachten en daden. Er is niets wat je verhindert om het te leven. Geen president, geen onwetendheid, geen onrechtvaardige wetten kunnen je tegenhouden om dat Ideaal van Eenheid te leven.

Nu kun je zeggen dat de wereld nog zo ver weg is van dat spirituele Ideaal, dat je soms moet accepteren dat we mensen moeten scheiden. In W.Q. Judge's artikel 'Brotherhood and the Admission of Members'⁽¹⁾ [Broederschap en de toelating van leden] wordt een voorbeeld gegeven: er zijn mensen die geen lid kunnen worden van een bepaalde afdeling, hoewel ze leden van de Theosophical Society zijn. Ze mogen geen lid van die speciale afdeling worden, omdat ze als het ware tot een andere familie behoren met andere culturele gewoonten. Deze toestand is verre van volmaakt, maar deze was waarschijnlijk in die tijd de beste oplossing om ruzies te voorkomen.

Maar is dat het geval met mannen en vrouwen? Behoren mannen en vrou-

wen tot een andere familie? Moeten we geen vrouwen in onze loges toelaten en moeten vrouwen geen mannen toelaten in hun loges? Moeten we de uiterlijke verschillen als werkelijk en belangrijk aanvaarden? Of moeten we altijd leven overeenkomstig de geestelijke Werkelijkheid van Eenheid, die we allen kunnen beseffen als we diep in ons hart kijken.

Als je je spirituele ideaal niet leeft maar ernaar streeft, dan maak je onderscheid tussen mannen en vrouwen, en praat je over broederschap en zusterschap. Maar dat is hooguit het een na beste. Want in de spirituele Werkelijkheid zijn er mannen noch vrouwen. Als je over broederschap en zusterschap praat, dan deel je de essentiële EENHEID in tweeën. Want als je uitgaat van zusterschap, dan sluit je vijftig procent van de mensheid uit; en als je uitgaat van broederschap – hier bedoeld in de betekenis van alleen maar mannen – dan sluit je eveneens vijftig procent uit. Wij zijn ervan overtuigd dat je je Ideaal moet leven. Je moet je naasten benaderen in hun hoogste deel: hun geest, die geslachtloos is.

Natuurlijk hebben we het alleen maar over woorden. Ik ben ervan overtuigd dat Jim en ik hetzelfde denken over de relatie tussen mannen en vrouwen. Ik neem aan dat wij beiden geloven dat een mens een geestelijk wezen is met een tijdelijke persoonlijkheid. Maar we hebben woorden nodig om dit idee te verspreiden. Welke woorden dienen dit doel het best? Wij gebruiken de woorden soms in een net iets andere betekenis dan wat gebruikelijk is. We moeten dat uitleggen. Dus als we het over broederschap hebben, doen we dat niet op een sentimentele manier maar als een feit in de Natuur.

We proberen mensen in hun individuele spirituele deel te raken. Daarom noemen we hen onze broeders, omdat

we ook werkelijk broeders zijn, delen van elkaar. Als we over broederschap en zusterschap spreken, wat zouden we belangstellenden dan moeten vertellen als ze ons vragen wat zusterschap is? Maakt een 'broeder' deel uit van zusterschap? En is er een verschil tussen broederschap en zusterschap?

Als we proberen 'politiek correct' te zijn en we zouden spreken over broederschap en zusterschap, dan stemmen we misschien overeen met de feministische trend, maar we doen afbreuk aan het spirituele beeld van eenheid. Als we proberen politiek correcte woorden te gebruiken, dan komen we er snel achter dat we nooit alle groepen en mensen tevreden kunnen stellen. H.P. Blavatsky noemde een van haar tijdschriften *Lucifer*, omdat de ware esoterische betekenis van dit woord de juiste toon zet, hoewel ze wist dat het door een grote groep mensen uit haar tijd verkeerd begrepen zou worden. Haar gelijk blijkt nu: de huidige generaties hebben geen of weinig moeite met deze naam.

We denken daarom dat als je de nadruk legt op de verschillen van de geslachten door expliciet te spreken over zusterschap, je de aandacht richt op verschillen, terwijl we ervan overtuigd zijn dat de enige oplossing voor de wereldproblemen gevonden wordt in EENHEID of UNIVERSELE BROEDERSCHAP.

Referentie

---

1. W.Q. Judge <http://www.blavatsky.net/index.php/universal-brotherhood-and-admission-of-members>.
-

Activiteiten Agenda

Lezingen in maart 2015

DEN HAAG

Onze schakels met de Kosmos

Een onmisbare leer in de Theosofia is de hiërarchische structuur van de Kosmos. Dat woord 'hiërarchie' roept nog wel eens misverstanden op, maar een hiërarchie is in de eerste plaats een eenheid. Die eenheid bestaat door samenwerking. De verder ontwikkelde wezens sluizen het leven door naar de minder ver ontwikkelde wezens. Daarbij functioneren de verder ontwikkelde wezens als richtlijn en voorbeeld voor de minder ver ontwikkelde. De mens heeft goddelijke leermeesters. De eerste lezing van deze serie heeft deze schakel van Leraren als onderwerp.

Elk wezen in de hiërarchie is een reflectie van een verder ontwikkeld wezen. Elk wezen is ook in zichzelf een hiërarchie: hij heeft verschillende aspecten in zijn bewustzijn. Door zich te richten op de meer geestelijke aspecten wordt hij zich bewust van de hogere schakels in de stroom van leven. Hij maakt contact met het goddelijke. Hierover gaat vooral de tweede lezing.

Elke hiërarchie heeft een top: een wezen dat uit mededogen met allen die na hem komen op zijn plaats blijft en wacht ... wacht tot de scharen van wezens op zijn niveau zijn gekomen. De essentie van het universum is mededogen. De derde lezing gaat over deze Stille Wachter.

Ten slotte zal in de vierde lezing naar voren komen dat iedereen in de hiërarchie een functie te vervullen heeft. Er is voor ieder plaats in de herberg. Het totaal functioneert harmonisch wanneer elk wezen, overeenkomstig zijn ontwikkelingsgraad, zijn taak verricht.

- 04 maart De keten van spirituele Leraren
- 11 maart Schakels in het menselijk bewustzijn
- 18 maart De Stille Wachter van de Aarde
- 25 maart Ontdek je plaats en taak in het Leven

OVERIGE STEDEN

Spirituele impulsen in Oost en West Oude Wijsheid door de tijden heen

Wie de geschiedenis van de mensheid bestudeert, kan ontdekken dat er op cyclisch vastgestelde tijden impulsen zijn die het geestelijke in de mens proberen te wekken. Die impulsen komen voort uit de Orde van Wijsheid en Mededogen. Die universele orde zendt periodiek boodschappers de wereld in om de Theosofia in een voor die tijd passende vorm te verkondigen. Die boodschappers verschijnen bij het begin of eind van een cyclus. Ze verkondigen allen dezelfde leer, de Goddelijke Wijsheid of de Theosofia.

In deze lezing wordt stilgestaan bij de impuls van de Buddha, die van Plato en na hem die van de Neoplatonici en de Renaissance van Florence. Ten slotte wordt de laatste grote boodschapper, H.P. Blavatsky besproken. Ontdekken dat al deze impulsen elkaar opvolgen en elkaar versterken is zeer inspirerend.

- 04 maart in Middelburg
- 06 maart in Amsterdam
- 10 maart in Arnhem
- 15 maart in Eindhoven
- 17 maart in Utrecht
- 24 maart in Rotterdam
- 25 maart in Leiden

Lezingen in april 2015

DEN HAAG

Spirituele impulsen in Oost en West

Wie de geschiedenis van de mensheid bestudeert, kan ontdekken dat er op cyclisch vastgestelde tijden impulsen worden gegeven die het geestelijke in de mens proberen te wekken. Die impulsen komen voort uit de Orde van Wijsheid en Mededogen.

Die universele orde zendt periodiek boodschappers de wereld in om de Theosofia in een voor die tijd passende vorm te verkondigen. Die boodschappers verschijnen bij het begin of eind van een cyclus. Ze verkondigen allen dezelfde leer, de Goddelijke Wijsheid of de Theosofia. In de eerste lezing wordt dit uitgelegd.

In de tweede lezing wordt stilgestaan bij de grote impuls die de Buddha gaf. De Buddha kwam aan het begin van een heel lange cyclus en zijn impuls werkt nog steeds door en zal dat de komende eeuwen ook blijven doen.

Zeer belangrijk was ook de impuls van de Griekse wijsgeer Plato. Door de spirituele kracht van zijn optreden bleef het Westen niet geheel en al verstoken van spirituele invloed. Door hem werden de Neoplatonici, die zo'n 2000 jaar geleden in vooral Alexandrië actief waren, geïnspireerd. Zij hebben een grote invloed uitgeoefend op zowel het Christendom als de Islam en waren ook een inspiratiebron voor die mensen die aan het eind van de 15e eeuw de Renaissance veroorzaakten, waardoor in Europa het vrije, spirituele denken weer kon ontkiemen. Dit is het onderwerp van de derde lezing.

Ten slotte wordt in de vierde lezing de laatste grote boodschapper, H.P. Blavatsky, besproken. Met de stichting van The Theosophical Society in 1875 werd weer een directe link gelegd met de Orde van Wijsheid en Mededogen en kan iedereen die dat wil, zich als werker aansluiten bij de Lichtzijde van de Natuur en zelfbewust voor het geestelijke welzijn van de mensheid werken.

- 01 april Theosofia: bron van spirituele impulsen
- 08 april Buddha als zuiveraar van het Hinduïsme
- 15 april De School van Plato, de Neoplatonici en de Renaissance
- 22 april H.P. Blavatsky's impuls *NU*

OVERIGE STEDEN

Oefeningen in de zoektocht naar Waarheid Mededogen als levenshouding: waarheid of illusie?

Alle grote religies en filosofieën uit de oudheid hadden als centrale gedachte: alle dingen, in hun grenzenloze verscheidenheid, komen voort uit een achterliggende Eenheid. Voortgekomen uit het Grenzenloze, draagt elk wezen dat Grenzenloze in zich, als zijn fundamentele kern. In deze lezing onderzoeken we stapsgewijs alle aanwijzingen die er voor dit uitgangspunt bestaan — hoewel onze zintuigen een heel ander verhaal lijken te vertellen.

Voorts gaan we na, waarom alle Leraren van de mensheid benadrukten dat diepere kennis, werkelijke wijsheid pas mogelijk is als we onze houding en visie hebben afgestemd op die achterliggende Eenheid. Praktisch betekent dat mededogend leven ten behoeve van al wat is, klein en groot, ver gevorderd of niet.

In deze lezing onderzoeken we, aan de hand van de Theosofia, onze groeifasen naar Waarheid, en tot welke praktische hervormingen dat zal leiden.

- 01 april in Middelburg
- 03 april in Amsterdam
- 07 april in Arnhem
- 12 april in Eindhoven
- 14 april in Utrecht
- 21 april in Rotterdam
- 22 april in Leiden

**Ga naar: www.stichtingisis.org
voor het complete lezingenoverzicht**

Lucifer®

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Bianca Peeters,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van
den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactieadres: Joke de Jong-van Wijk,
Mosselkreekstraat 53,
4335 TG Middelburg,
Tel. 0118-436394
(b.g.g.: 070 - 346 15 45)
e-mail: luciferred@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijzen:
Papieren abonnement
€ 25,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 4,60
Digitaal abonnement
€ 15,00 voor 6 nummers (1 jaargang),
losse nummers € 2,50
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruyterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer@stichtingisis.org
internet: www.stichtingisis.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor
International Study-centre for
Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen
en verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften,
en het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheidssubsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfeiten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)